

Adalet Ağaoğlu, Bilge Karasu, Oğuz Atay, Fûruzan, Tomris Uyar, Selim İleri, Buket Uzuner, Orhan Pamuk... son dönemde **modern anlayışı benimseyen** öykü ve roman yazarlarıdır.

Bu dönem öykü ve romanları dil ve üslup bakımından genellikle yalındır.

Konular daha çok gerçekçi bir biçimde ele alınmıştır. Konularını **soyut ve postmodern** biçimde anlatan yazarlar da vardır. **Oğuz Atay, Orhan Pamuk** bunlar arasında gösterilebilir.

Cengiz Dağcı ve Cengiz Aytmatov, Türki Cumhuriyetlerden oldukları hâlde yapıtları Türkiye'de basılan ve çok okunan son dönem roman ve öykü yazarlarıdır.

ÖZ (SAF) ŞİİR ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ŞİİR

1. Bu görüşü savunanlarda estetik anlayış ön plandadır.
2. "**Sanat sanat içindir**" anlayışı egemendir.
3. Bu şiir eğitimini benimseyen şairler, şiirde her türlü ideolojik anlayışın dışında kalarak sadece **saf şiiri** amaçlamışlardır. Bunların bazı şiirleri belirli akımlar içinde görülebilirse de onlar ömürleri boyunca saf şiiri üretmeye çalışmışlardır.
4. "**Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas, Behçet Necatigil, Asaf Halet Çelebi, Necip Fazıl Kısakürek, Özdemir Asaf, Fazıl Hüsnu Dağlarca, Ziya Osman Saba**" gibi güçlü şairlerden oluşan bu kuşak üzerinde Yahya Kemal ve Ahmet Haşim'in ciddi etkisi vardır.
5. Bu anlayışı benimseyen sanatçılar Fransız şairlerden **Valery**'nin, **şiirde dili her şeyin üstünde tutan** görüşünden ve divan şiirinin biçimci yapısından etkilenmişlerdir.
6. Öz şiir anlayışını sürdüren şairler, daha çok Batı edebiyatındaki **empresyonizm**, sembolizm ve sürrealizm akımlarından etkilenmişlerdir.
7. Sanatın bir biçim sorunu olduğuna inanan bu kuşak için önemli olan iyi ve güzel şiir yazmaktır.
8. Şiir, imge bakımından zengindir. Bu anlayışla kendilerine özgü **özel bir imge düzeni** oluşturmuşlardır. Özgünlüğünü ve yaratıcılığını kendi içerisinde taşıyan bu imgeler, dilin mantığına uygun ve anlam alanını genişleterek ona yeni olanaklar sunan bir yapıya sahiptir.
9. Şiirsel söylemin zirvesine ulaşmak düşüncesiyle dilin yücelişi birlikte yürür.
10. Şiirin dilinde bilinen sözcüklerin ardında **bilinmeyen anlamlar** saklarlar.
11. Şiiri soylu bir sanat olarak kabul eden bu şairler, **içsel bireyci yaklaşımla** evrensel insan deneyimini dile getirmişlerdir.
12. Şairler, **şiire özgü düşsel ve bireysel bir dünya** kurmuşlardır.
13. Şiirde hiç kıyamadıkları şey dizedir. Dize ve dil onların baş tacıdır.
14. Saf (öz) şiirde **iç ahenk, ses, musiki, sanatlı söyleyiş, biçim güzelliği** en çok önemsenen özelliklerdir.
15. Şiiri ideolojiye bulaştırmak istemeyen bu sanatçılar daha çok "**aşk, ölüm, sonsuzluk, doğa, yaşama bağlılık, çocukluk özlemi, karamsarlık, toplumdaki kaçış...**" temaları işlemiştir.
16. Hece ölçüsü de kullanılmış ama daha çok serbest nazımla şiir yazılmıştır.
17. Öz (saf) şiir anlayışını benimseyen şairleri üçe ayırabiliriz:
  - a. Bağımsız Sanatçılar
  - b. Yedi Meşaleciler
  - c. Maviciler

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Etkinlik 8

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun biçimde tamamlayınız.

1. Öz şiir anlayışını benimseyen sanatçılar, toplumcu şiirin aksine her türlü ..... dışında kalarak ..... öne çıktığı kendilerine özgü saf şiirin peşindedir.
2. Türk edebiyatında öz şiir anlayışının ilk örneklerini ..... ve ..... vermiştir.
3. Öz şiir anlayışını benimseyen sanatçılar daha çok bireysel konular diyebileceğimiz ....., ..., ... gibi konu ve temaları işlemiştir.
4. Öz şiiri benimseyen şiir, ..., ..., ... gibi batılı akımların etkisinde gelişmiştir.
5. Öz şiire göre şiir ..... demektir, şiirde ön önemli şey dizedir.
6. Öz şiir anlayışını benimseyen ilk ürünler ..... ölçüsüyle verilmiş, daha sonra ..... ölçüsüyle sürmüş ama daha çok ..... şiir tarzı kullanılmıştır.

Etkinlik 9

Aşağıdakilerden doğru ve yanlış olanları belirleyiniz.

1. Öz şiirde ahenk; güzel söyleyiş ritim, uyak, iç uyak gibi öğelerle sağlanmıştır.
2. Öz şiirde Fransız sembolistlerinin etkisi olmuştur.
3. Yedi Meşaleciler, Maviciler, kimi bağımsız sanatçılar öz şiir anlayışını benimsemiştir.
4. Öz şiiri benimseyen sanatçılar toplumsal değerlere ve sorunlara şiirde yer vermiştir.
5. Şiirde düşsellik ve imge önemli yer tutmuştur.
6. Şiirde yerli ve yerel söyleyişten geleneksel şiir biçiminden yararlanılmıştır.
7. Şiir soylu bir sanat kabul edilmiş, güzellik önde tutulmuştur.
8. Öz şiir tarzında daha çok serbest nazım tercih edilmiştir.

AHMET HAMDİ TANPINAR (1901 - 1962)

İstanbul'da doğdu. Adını ilk kez "Altın Kitap" dergisinde yayımlanan "**Musul Akşamları**" şiiriyle duyurdu. Hece ölçüsüyle yazdığı ilk şiirler, imge zenginlikleri ve müzikal nitelikleriyle dikkat çeker. Edebiyat Fakültesinde öğrencisi olduğu Yahya Kemal Beyatlı'dan çok etkilendi. Ama ilk yapıtlarında Yahya Kemal'den çok Ahmet Haşim izleri görülür. Haşim gibi o da küçük yaşta kaybettiği annesinin yokluğundan duyduğu acıyı ve kendisini avutacak bir sevginin özlemini dile getirir. **İçe dönük bir bakışla doğa ile iletişim kurmaya çalışır.** Şiirin bir başka yönü Bergson felsefesinden kaynaklanan "**zaman**" kavramıdır. Onun yapıtlarında zaman, basit bir süreklilik değil, çok katlı ve karmaşık bir akıştır. "**Ne İçindeyim Zamanın**", "**Bursa'da Zaman**" şiirleri bu olgunun örnekleridir. İlk romanı "**Mahur Beste**" 1944'te Ülkü dergisinde yayımlandı. Osmanlı Devleti'nin son döneminde seçkin bir çevrenin yaşayışını sergileyen bu romanın ardından yazdığı kendi yaşamından da izler taşıyan "**Huzur**" 1949'da basıldı. Huzur, hem bir aşk hem de Tanpınar'ın İstanbul'a olan derin sevgisinin romanıdır. Estetik anlayışının, kültür birikimini ve geçmiş kültürlere yaslanan yaşam felsefesini yansıttığı bu kitabı Tanpınar'ın en yetkin romanı sayılır. Romanda, Mümtaz ile Nuran'ın aşkı çerçevesinde Doğu ile Batı, eski ile yeni, geçmişin değerleriyle var olan değerler, aşk ile toplumsal sorumluluk arasındaki çatışmayı ve bu çatışmanın doğurduğu bireysel bunalımları irdeler. 1950'de Yeni İstanbul gazetesinde yayımlanan ancak ölümünden sonra 1973'te basılan "**Sahnenin Dışındakiler**" ile 1961'de basılan "**Saatleri Ayarlama Enstitüsü**"nde de iki uygarlık, iki değerler sistemi arasında bocalayan Türk toplumunun ironik tablosu çizilir. Şiir, roman ve yazılarının yanı sıra İstanbul, Bursa, Ankara, Erzurum ve Konya kentlerini doğal, tarihsel ve kültürel yapılarıyla anlattığı 1946'da basılan "**Beş Şehir**" önemli yapıtları arasındadır.

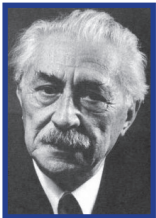

Öykü: Abdullah Efendi'nin Rüyalari, Yaz Yağmuru, Hikayeler

Roman: Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Huzur, Sahnenin Dışındakiler, Mahur Beste, Aynadaki Kadın

Deneme: Beş Şehir

Edebiyat Tarihi: XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi

AHMET MUHİP DIRANAS (1909 - 1980)

Sinop'ta doğdu. İlk şiiri "Bir Kadına" 1926'da "**Muhip Atalay**" imzasıyla Milli Mecmua'da yayımlandı. Servetifünun, Varlık, Ülkü, Yeni Lisan, Hisar dergilerinde yayımlanan şiirleriyle Cumhuriyet Dönemi'nin etkin şairleri arasına girdi. **Hecenin Beş Şairi ile Garip akımı arasında yer alır.** İlk şiirlerindeki Baudelaire etkisinden sıyrılarak dil ve üsluba ağırlık verdi. **Şiiri plastik bir söz bütünü haline getirinceye kadar yoğuran bir şair oldu.** "**Olvido**", "**Kar**", "**Fahriye Abla**" bu oluşumunun önemli ve yıllardır unutulmayan örnekleridir. Diranas, Orhan Veli ve arkadaşlarının çıkışından sonra unutulmaya başlanan hece şairleri arasında geçerliliğini yitirmeyen, bir süre sonra da yeniden yüceltilen tek şairdir. Çevirileri, düz yazıları ve oyunları da büyük ilgi gördü.

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Yeni bir anlatım, imge zenginliği, ses ve uyum tazeliği ve sağlam şiir yapısıyla edebiyatımızda yerini alır.

Yapıtları:

Şiir: Şiirler

Tiyatro: Gölgeler, O Böyle İstemezdi

SERENAD

Yeşil pencereden bir gül at bana,
Işıklarla dolsun kalbimin içi.
Geldim işte mevsim gibi kapına
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak,
Ben aşkımla bahar getirdim sana;
Tozlu yollarından geçtiğim uzak
İklimden şarkılar getirdim sana.

Şeffaf damlalarla titreyen, ağır
Koncanın altında bükülmüş her sak.
Seniğin dallardan süzülen ıtır,
Seniğin karanfil, yasemin, zambak...

Bir kuş sesi gelir dudaklarından;
Gözlerin, gönlümde açan nergisler.
Düşen öpüşlerdir dudaklarından
Mor akasyalarda ürperen seher.

Pencerenden bir gül attığın zaman
Işıkla dolacak kalbimin içi.
Geçiyorum mevsim gibi kapından
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden doğru ve yanlış olanları belirleyiniz.

1. Şiirde ahenk söyleyiş güzelliği ritim ve uyakla sağlanmıştır.
2. Hece ölçüsü kullanılmıştır.
3. Aşk teması işlenmiştir.
4. Belirli bir nazım biçimi söz konusu değildir.
5. Konuşma diline yakın bir dille yazılmıştır.
6. Söz sanatlarına yer verilmiştir.
7. Bir ideolojiye yönelik belirlemeler yoktur.
8. Çapraz uyak düzeninde yazılmıştır.
9. İmge, çağrışım ve düşsellik öne çıkmıştır.
10. Geleneksel şiire özgü yapı özellikleri taşımaktadır.
11. Öz şiir anlayışına uygundur.

Örnek

Aşağıdakilerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

(2010 - LYS)

- A) Epik şiirin ustası olan Fazıl Hüsnü Dağlarca, Kurtuluş Savaşı ile ilgili destansı, lirik şiirleriyle tanınır.
- B) Metafizik konularla ilgilenen Necip Fazıl Kısakürek, uzun yıllar Büyük Doğu adlı dergiyi çıkarmış; tarih, medeniyet, Batılılaşma ve politika konularında yazılar yazmıştır.
- C) Ahmet Muhip Dıranas, öykülerinde şiirsel bir söyleyişe, insanlar arasındaki sıcak ilişkilere yer vermiştir.
- D) Arif Nihat Asya, yurt, millet ve bayrak sevgisiyle ilgili şiirler yazmış; şiirleriyle millî duyguları harekete geçirmiştir.
- E) Orhan Veli Kanık, şairane söyleyişlerden, basmakalıp söz ve benzetmelerden kaçınmış; gündelik yaşamı, günlük konuşma diliyle, esprili bir biçimde anlatmıştır.

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

CAHİT SITKI TARANCI (1910 - 1956)

Diyarbakır'da doğdu. "Otuz Beş Yaş" şiiriyle ünlenmiş, daha sonra Garipçiler'in etkisiyle serbest nazıma yöneldiği, yapıtlarında **ölüm korkusu, yaşamın güzelliği** gibi konuları **sembolist** anlayışla ele almış bir sanatçıdır.

'Sanat için sanat' ilkesine bağlı kaldı. Ona göre şiir, **sözcüklerle güzel biçimler kurma sanatıdır. Ölçü ve uyaktan kopmamış ama ölçülü ya da serbest, her türlü şiirin güzel olabileceği inancını taşımıştır.** Açık ve yalın bir üslubu vardır. Çoğu gerçeğe bağlı olan mecazları, karışık

ve şaşırtıcı değildir. Uzak çağrışımlara ve hayal oyunlarına pek ilgi göstermemiştir. Zaman zaman bazı imge ve sembollere başvurmuştur.

Şiirlerinde en çok **yaşama sevinci** ve **ölüm** temalarına yer vermiş, nedense hep ölümün üstüne gitmiştir. Ayrıca yitik aşklar, mutlu sevdalar, yalnızlık, yaşadığı bohem yaşamın buruklukları, çocukluk özlemi de şiirlerine konu olmuştur. Fransız şairlerinden, özellikle **Baudelaire** ve **Verlaine**'den etkilenmiştir.

"Otuz Beş Yaş", "Memleket İsterim", "Abbas", "İstiklal Marşı'nı dinlerken", "Desem ki", "Gün Eksilmesin" şiirleri her bellekte yer etmiş şiirlerdir.

1946 Cumhuriyet Halk Partisi Şiir Yarışması'nda ödül almıştır.

Yapıtları:

Şiir: Otuz Beş Yaş, Ömrümde Sükût, Düşten Güzeli, Sonrası (şiir).

Mektup: Ziya'ya Mektuplar (Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektuplar)

ÖLÜMDEN SONRA

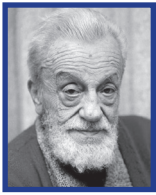
Öldük, ölümden bir şeyler umarak.
Bir büyük boşlukta bozuldu büyü,
Nasıl hatırlamazsın o türküyü,
Gök parçası, dal demeti, kuş tüyü
Alıştığımız bir şeydi yaşamak.

Şimdi o dünyadan hiç bir haber yok;
Yok bizi arayan, soran kimsemiz.
Öylesine karanlık ki gecemiz,
Ha olmuş ha olmamış penceremiz;
Akan suda aksimizden eser yok.

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle tamamlayınız.

1. Yapı bakımından ..... şiir tarzında yazılmıştır.
2. Cahit Sıtkı Tarancı'nın en çok işlediği tema olan ..... teması işlenmiştir.
3. Şiirde söyleyiş ustalığı kendine özgü imge ve çağrışımlar şiirin ..... anlayışına uyduğuna göstermektedir.
4. Geleneksel şiir öğeleri olan uyak ve rediften .....
5. Başlıklar ..... biçiminde uyaklanmıştır.
6. .... sonrası Türk şiiri özellikleri taşımaktadır.
7. Şiir ..... diliyle ve ..... bir üslupla yazılmıştır.
8. Biçim ve içerik özellikleri bakımından ..... anlayışına uymaktadır.

NECİP FAZIL KISAKÜREK (1905 - 1983)

Necip Fazıl Kısakürek İstanbul'da doğdu. Milli Eğitim Bakanlığınca Paris'e gönderildi. Dönüşünde çeşitli bankalarda memur ve müfettişlik yaptı. Daha sonra Devlet Konservatuarı ile Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğretim üyeliği yaptı. İlk şiiri 1923 yılında Yeni Mecmua'da yayımlandı. "Ağaç" ve "Büyük Doğu" adlı iki dergi kurdu. Ayrıca "Son Posta" ve "Yeni İstanbul" gazetelerine yazılar yazdı. Gerek yazılarında gerekse günlük fıkralarında manevi dünyamıza ilişkin içten duyguları yansıttı.

Şiirlerinde **tasavvufi şiir anlayışını modern ölçülerle birleştirdi**. İnsanı evren içinde, maddi yaşamları ruh ilişkileri arasında çözümlenmeye çalışan bir üslup benimsedi. Bütün şiirlerini son olarak "Çile" adlı tek kitapta topladı. Kimi yazıları ölümünden sonra derlendi.

Yapıtları:

Şiir: Örümcek Ağı, Kaldırımlar, Ben ve Ötesi, Sonsuzluk Kervanı, Çile

Öykü: Hikâyelerim

Roman: Aynadaki Yalan

Oyun: Tohum, Bir Adam Yaratmak, Künye, Para, Namı Diğer Parmaksız Salih, Reis Bey, Abdülhamit Han

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

AYRILIK VAKTİ

Akşamı getiren sesleri dinle,
Dinle de gönlümü aliver gitsin.
Saçlarımdan tutup kor gözlerinle
Yaşlı gözlerime daliver gitsin.
Güneşle köye in, beni bırak da
Küçüle küçüle kaybol ırakta.
Bu yolu dönerken arkana bak da
Köşede bir lahza kaliver gitsin.

Ümidim yılların seline düştü,
Saçının en titrek teline düştü,
Kuru yaprak gibi eline düştü
İstersen rüzgâra saliver gitsin.

Etkinlik 12

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdaki soruları siz yanıtlayınız.

1. Şiirde ahenk öğelerini belirleyiniz.

.....

2. Şiirin yapısını belirleyiniz

.....

3. Bu şiirde Necip Fazıl Kısakürek'in alışılmış temalarından biri mi işleniyor? Farklıysa temasını belirtiniz.

.....

4. Şiirin dil özelliklerini belirtiniz.

.....

5. Şiirdeki söz sanatlarını bulunuz.

.....

6. Şiirin belirgin imgelerini yazınız.

.....

YEDİ MEŞALECİLER

Temel ilkelerini şu sözcüklerle belirlediler: "**Canlılık, içtenlik, sürekli yenilik**" 1928 yılında Sabri Esat (Siyavuşgil), Cevdet Kudret Solok, Yaşar Nabi Nayır, Muammer Lütfi, Kenan Hulusi Koray, Vasfi Mahir Kocatürk ve Ziya Osman Saba'dan oluşan bir genç sanatçılar topluluğu "**Yedi Meşale**" adlı ve beş ay süren bir dergi çıkardılar. (CeZVeSi YaMuK)

Edebiyatımızda "**Yedi Meşaleciler**" olarak tanınan bu sanatçılar, oldukça yalınlaştırdıkları sanat dili ve hece ölçüsüyle şiirler yazmışlardır.

Gerek milli edebiyatçılardan ve Beş Hececiler'den farklı bir sav taşımamaları ve gerekse sanat yeteneklerinin güçlü olmamaları bakımından Yedi Meşaleciler, edebiyatımızda uzun süre etkili olmuş bir grup değildir. Ziya Osman dışında diğer sanatçıların, genç yaşlarında şiiri bırakarak başka alanlara yönelmiş olmaları da bu kanıyı doğrular. Sanatlarında yer yer benzetmelere, sembolere rastlanırsa da bunlar başarılı olamayan özentiyi aşmayan bir düzeyde kalmışlardır.

Edebiyatımıza bir canlılık getirmek istiyorlardı. Taklitten uzak, güzel bir Türkçe ile yapmacık bir duyarlığa düşmeden, sağlıklı ve hece ölçüsü ile söylenmiş bir şiir geleneği kurmak iddiasındaydılar. Önceleri gerek bu iddiaları ve gerekse yayımlanan çalışmaları edebiyat çevresinde ilgiyle karşılandı. Ne var ki bu topluluk, daha çok gençlik hevesi ile yola çıkmış, derli toplu bir ön hazırlıkları olmamış ve en önemlisi sanatı bırakıp çabucak dağılmış oldukları için edebiyatımızda etkili bir hareket olamamıştır. Bununla birlikte bu topluluğun sanatçıları sayısı çok az bile olsa çağdaşlarından hiç de geri olmayan bazı başarılı örnekler de vermişler. Sabri Esat, **renk ve resim görüntülerinin ağırlık taşıdığı bir söyleyiş** ile Vasfi Mahir **destansı bir anlatımla**, Yaşar Nabi başarılı **betimlemeleri ve sağlıklı bir romantizmle** ortaya kötü olmayan örnekler koymuşlardır.

Bu topluluktan, sonuna kadar şiirden ayrılmayan sadece Ziya Osman olmuştur. Şiir alanında en başarılı sanatçıları da odur.

CeZVeSi YaMuK sözcüğündeki büyük harfler bu sanatçıları akılda tutmayı sağlayabilir.

Cevdet Kudret Solak

e

Ziya Osman Saba

Vasfi Mahir Kocatürk

e

Sabri Esat Siyavuşgil

i

Yaşar Nabi Nayır

a

Muammer Lütfi Bahşi

u

Kenan Hulusi Koray

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Yedi Meşalecilerin genel özellikleri

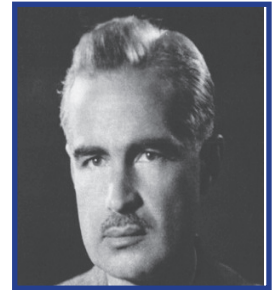
Etkinlik 13

Bu özelliklere ilişkin boş bırakılan yerleri uygun biçimde tamamlayınız.

1. "Canlılık, içtenlik ve daima _____" şiarıyla hareket etmişlerdir.
2. Varlaine, Mallerma gibi _____ şairleri örnek almışlardır.
3. Konu sınırlamasından kaçınmışlar. Konu haritasını olabildiğince genişletmek istemişlerdir.
4. "Sanat, sanat içindir." görüşüne _____ durmuşlar.
5. Serbest şiire ilgi göstermeyip geliştirilmiş bir _____ anlayışıyla güzel şiirler yazma iddiasındadırlar.
6. _____ yurtseverlik anlayışıyla anlatmayı düşünmüşler ancak pek başarılı olamamışlardır.
7. İşledikleri konu ve _____ çeşitli görünümlemlerle zenginleştirme, canlı, içten ve yeni bir ruhla ortaya çıkma peşindedirler.
8. Edebiyatımızda pek _____ olmayan kısa süreli bir yankı uyandırmışlardır.
9. İç dünyaya, eşyaya, yaşama ve olaylara izlenimci bir _____ gözüyle bakmışlardır.
10. Şiirimize yeni bir duyarlık getirmiş, bu duyarlılıkla işledikleri konuları, imge ve _____ beslemişlerdir.

ZİYA OSMAN SABA (1910 - 1957)

Lise öğrenciliği yıllarında şiir yazmaya başladı. İlk şiiri 1927'de Servetifünun dergisinde yayımlandı. Bu dergide tanıştığı arkadaşlarıyla "Yedi Meşale" topluluğuna katıldı. **Varlık**, **Yücel** ve **Ataç** dergisinde de yazı ve şiirleri yayımlandı. Çoğunu hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde **Batı nazım biçimlerini kullandı** ama içerikte 19'uncu yüzyıl edebiyatı anlayışına bağlı kaldı. Şiirlerinde **çocukluk anıları, ev ve aile sevgisi, yoksullara karşı duyarlılık, küçük mutlulukların sevinci, Tanrı'ya ve yazığa boyun eğiş, ölüm ve ötesi** gibi konuları işledi. Hecenin yanı sıra özellikle son dönemlerinde **serbest** biçimde ve **duru** bir dille **yumuşak, hüznü** ve **açık** şiirler yazdı. Öykülerinde ise çoğunlukla anılarını anlattı.

Yapıtları:

Şiir: Sebil ve Güvercinler, Geçen Zaman, Nefes Almak

Öykü: Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi, Değişen İstanbul

SEBİL VE GÜVERCİNLER

Çözülen bir demetten indiler birer birer.
 Bırak, yorgun başları bu taşlarda uyusun.
 Tutuşmuş ruhlarına bir damla gözyaşı sun,
 Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler...
 Nihayetsiz çöllerin üstünden hep beraber
 Geçerken bulmadılar ne bir ot ne bir yosun,
 Ürkmeden su içsinler yavaşça, susun, susun!
 Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler...

En son şarkılarını dağıtarak rüzgâra
 Beyaz boyunlarını uzattılar taşlara...
 Bir damla suya hasret gideceklermiş meğer.

Şimdi bomboş sebilden selviler bir şey sorar,
 Hatırlatır uzayan dem çekişleri rüzgâr,
 Mermer basamaklarda uçuşur beyaz tüyler.

YAŞAR NABİ NAYIR (1908 - 1981)

Üsküp'te doğdu. 1929'da Galatasaray Lisesi'ni bitirdi. Ulus gazetesinde, Türk Dil Kurumu'nda, Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu'nda çalıştı. İlk sayısını **15 Temmuz 1933**'te çıkardığı **Varlık** dergisini yayımlamaya başladı. 1946 yılında **Varlık Yayınevi**'ni kurdu. Ölümüne değin de Varlık Yayınevi'ni yönetti. Sanat yaşamının ilk döneminde şiirle uğraştı. Yedi Meşaleciler arasında yer aldı. Sonraları öykü, roman, oyun ve deneme türünde de ürünler verdi. Çok sayıda çevirisi vardır. Ancak asıl önemli yönü, 48 yıl hiç aksatmadan yayımladığı Varlık dergisidir. Günümüzde de yayımı süren Varlık

dergisi, Türk edebiyatına büyük katkı sağladı, birçok yeni yazar kazandırdı.

Yapıtları:

Şiir: Yedi Meşale (ortak kitap), Kahramanlar, Onar Mısra

Roman: Bir Kadın Söylüyor, Âdem ve Havva, Kahraman İzciler

Hikâye: Bu da Bir Hikâyedir, Sevi Çıkmazı Radyofonik Öyküler

Oyun: Mete, İnkılâp Çocukları, Beş Devir, Köyün Namusu,

Biyografi: Ahmet Haşim, Ömer Seyfettin, Tevfik Fikret, Homeros, Molière

Makale - İnceleme: Balkanlar ve Türklük, Ede-biyatımızın Bugünkü Meseleleri, Nereye Gidiyoruz, Yıllar Boyunca, Atatürkçülük Nedir?, Atatürk Yolu, Edebiyat Dünyamız, Dost Mektupları, Değişen Dünyamız, Çağımıza Terk Düşenler

Derleme: Genç Neslin En Güzel Hikâyeleri, Türk Nesir Antolojisi, Başlangıcından Bugüne Türk Şiiri, Günümüz Türk Hikâyeleri

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

VASFİ MAHİR KOCATÜRK (1907 - 1961)

Gümüşhane'de doğdu, 1961'de Ankara'da yaşamını yitirdi. 1930'da Mülkiye Mektebi'ni bitirdi. Çeşitli illerde edebiyat öğretmenliği yaptı, 1950–1954 arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Gümüşhane milletvekili olarak bulundu. Önce epik şiirler yazdı. Daha sonra hece ölçüsüyle, **âşık tarzı** şiire yöneldi. **Kahramanlık, özveri, mili duygular, vatan ve millet sevgisi** gibi temalar işledi. Manzum oyunlar, çocuk hikâyeleri, antolojileri ve edebiyat araştırmaları da kaleme aldı. **Edebiyat tarihi**

alanında çalışmalar yaptı.

Yapıtları:

Şiir: Dağların Derdi, Tunç Sesleri, Geçmiş Geceler, Bizim Türküler, Ergenekon, Hayat Şarkıları

Oyun: Yaman, Sanatkâr, On İnkılâp

Deneme - İnceleme - Antoloji: En Güzel Türk Manileri, Şaheserler Antolojisi, Divan Şiiri Antolojisi, Osmanlı Padişahları, Türk Edebiyatı Şaheserleri, Tekke Şiiri Antolojisi, Metinlerle Edebiyat, Namık Kemal, Şiir Defteri, Hikâye Defteri, Namık Kemal'in Şiirleri, Ziya Paşa'nın Şiirleri, Saz Şiiri Antolojisi, Türk Nesri Antolojisi, Meşhur Beyitler, **Türk Edebiyat Tarihi**, Türk Edebiyat Antolojisi

SABRİ ESAT SİYAVUŞGİL (1907 - 1968)

İstanbul'da doğdu. Hukuk fakültesinde okurken devlet tarafından Fransa'ya gönderildi, Orada felsefe ve psikoloji eğitimi aldı. İlk şiirleri 1927'de "**Güneş**" ve "**Hayat**" dergilerinde yayımlandı. 1928'de altı şair arkadaşıyla birlikte "Yedi Meşaleciler" topluluğunu kurdu ve "Meşale" adlı dergiyi çıkardı. Bu dergi kapandıktan sonra şiirleri "**Muhit**" ve "**Varlık**" dergilerinde yayımlandı. Dışavurumcu bir ressam tutumuyla yeni ve canlı şiirler yazdı. Fransız şairlerin şiirlerini Türkçe'ye çevirdi. **Psikoloji, eğitim,**

folklor ve **edebiyatla** ilgili yazıları birçok dergi ve gazetede yer aldı. Ayrıca Sait Faik Abasıyanık'ın öykülerini Fransızcaya çevirdi.

Yapıtları:

Şiir: Yedi Meşale (ortak kitap), Odalar ve Sofalar

İnceleme: İstanbul'da Karagöz ve Karagöz'de İstanbul, Psikoloji ve Terbiye Bahisleri, Karagöz, Folklor ve Millî Hayat, Roman ve Okuyucu

Çeviri: İki Başlı Kartal, Bilgi ve Hata, Değirmenden Mektuplar, Tiyatro ve Bizler, Madame Bovary

CEVDET KUDRET SOLOK (1907 - 1992)

İstanbul'da doğdu yazı yaşamına 1927'de Servetifünun dergisinde başlayan Cevdet Kudret, Meşale dergisinde toplanan **Yedi Meşaleciler**'den biridir. Grubun ortak yayını **Yedi Meşale** ile kendi kitabı Birinci Perde'de yer alan şiirlerinde bireysel duyguları, topluluktan kaçan ve kötümser ama orijinal açılardan arada hikâye ve balad olanaklarından da yararlanarak başarıyla yansıttı Aynı yıllarda oyunlar da yazdı. 1952'den başlayarak edebiyat tarihimizin önemli adları ve yapıtları üzerine tanıtma ve

el kitapları ile başarılı, aranan ders kitapları hazırladı.

Yapıtları:**Şiir:** Birinci Perde**Hikâye:** Sokak**Roman:** Sınıf Arkadaşları, Havada Bulut Yok, Karıncayı Tanırsınız**Oyun:** Tersine Akan Nehir, Rüya İçinde Rüya, Kurtlar, Danyal ve Sara**Diğer Yapıtları:** Türk Hikâye ve Roman Antolojisi, Dilleri Var Bizim Dile Benzemez, Ortaoyunu, Bir Bakıma, Örnekleriyle Edebiyat Bilgileri, Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman, Dillerin Gizli Dünyası, Kalemin Ucu**KENAN HULUSİ KORAY (1906 - 1943)**

İstanbul'da doğan sanatçı, İstanbul Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde yüksek öğrenimini tamamladı. Öğrencilik yıllarında edebiyat dünyasına adım atan yazar, ilk hikâyelerini **Uyanış** dergisinde çıkarır. Daha sonra aynı dergideki altı arkadaşı ile birlikte Yedi Meşaleciler adlı topluluğu kurarlar. Kenan Hulusi, **toplulukta tek hikâye yazardır** ve 1928 yılında bir antoloji hazırlar.

Yapıtları:**Hikâye:** Bir Yudum Su, Bahar Hikâyeleri, Bir Otelde Yedi Kişi**Roman:** Osmanoflar, Son Öpüş (uzun öykü niteliğinde)**MUAMMER LÜTFİ BAHŞİ (1903 - 1947)**

Üsküp'te doğdu. İlahiyat Fakültesi'ni ve Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Yedi Meşale Şiirlerinden Meşale dergisinin kapanması üzerine (1928) topluluk dağılmıştı. Yedi meşaleciler sonradan Varlık dergisinde (1933) gene birleştyseler de zaten onların renkli hayal dünyalarının uzağında kalmış, bir kişilik gösterememiş Muammer Lütfi artık onlara katılmadı, kenar köşe dergi ve gazetelerde kendi başına şiirler yayımladı, şiir kitabı da çıkarmadı.

Yedi Meşaleciler ile ilgili aşağıdakilerden doğru ve yanlış olanları belirleyiniz.

1. 1940 Öncesi Cumhuriyet Dönemi topluluğudur.
2. Cumhuriyet Dönemi'nin ilk topluluğu sayılmaktadır.
3. Öz şiir anlayışına uygun ürünler vermişlerdir.
4. Topluluğu oluşturan yedi kişinin her biri şiire ayrı bir katkı sağlamıştır.
5. Türk edebiyatına sınırlı denebilecek bir değişim ve hareketlilik getirmişler.
6. Sanatta güzellik peşinde koşmuşlar, herhangi bir ideolojiye yakın durmamışlardır.

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

TOPLUMCU GERÇEKÇİLER

Cumhuriyet sonrası Türk şiirindeki ilk köklü değişikliği Nazım Hikmet yapmıştır. Biçimde ve özde yapılmış bir devrimdir onun yaptığı. Ölçüyü ve dizeyi şiirden atmaya çalışırken şairaneliği de kovmuştur. Bu bakımdan Türk şiirinde "serbest" şiirin temelini atan Nazım Hikmet'tir.

Toplumcu gerçekçi sanat anlayışını bilinçli olarak benimsemekle kalmamış, bu alanda en yetkin örnekleri vererek hem kendisinden sonra gelen kuşağı, hem de 1960 sonrası Türk şiirini etkilemiştir. Türk yazını onunla toplumcu gerçekçi çizgiye girmiştir.

1950'den sonra edebiyatımızda genel olarak görülen toplumcu-gerçekçi eğilimin sanatçıları gözlem yöntemini kullanmış, yapıtlarını konuşma diliyle yazmışlardır. Sanatı, toplumsal sorunları göstermenin aracı olarak benimsemişlerdir. Toplumcu-gerçekçi sanatçılarımızın bazıları şunlardır: Nazım Hikmet, Sadri Ertem, Yaşar Kemal, Kemal Bilbaşar, Atilla İlhan, Dursun Akçam, Talip Apaydın, Samim Kocagöz, Cahit Irgat, Tahsin Yücel, Muzaffer Buyrukçu, Orhan Kemal, Kemal Tahir, Aziz Nesin, Fakir Baykurt, Sabahattin Ali, Haldun Taner, Rıfat Ilgaz . . .

Bu dönemde yer alan sanatçıları kesin çizgilerle ayırma olanağı yoktur. Bu nedenle bağımsız sayılabilecek bu sanatçıların tek tek ele alınması uygun olacaktır.

SERBEST NAZIM VE TOPLUMCU ŞİİR (1920 - 1960)

- 1) Toplumcu gerçekçilik Sovyetler Birliği'nde 1934'te toplanan "Sovyet Yazarlar Birliği'nin kongresinde ilkeleri belirlenen edebiyat akımıdır.
- 2) Nazım Hikmet'in öncülük ettiği bu akımın ilk örneklerini Nazım, 1929'da yayımladığı "**835 Satır**" kitabında vermiştir. Bu şiirlerin bir kısmında "fütürizm" akımının izleri de görülmektedir.
- 3) Önce şiirde ortaya çıkan bu akım toplumun alt gelir düzeyindeki işçi, köylü (emekçi) kesimin sorunlarını dile getiren; sistemi yargılayan eşitlik, adalet, özgürlük istemelerini dile getiren şiirdir.
- 4) Bu şiirde hem biçim hem de öz değişmiştir. Bu şiir, şairanelikten uzak ölçü ve uyağın kullanılmadığı, dize egemenliğini yıkan bir şiirdir. "**835 Satır** ve **Jokond** ile **SiYaVu**" adlı eserleri bu akımın ilk örnekleridir.
- 5) Toplumcu - gerçekçi şiirin öncülüğünü yapan Nazım serbest şiirin de Türkiye'deki öncüsüdür.
- 6) Nazım bu anlayıştaki ilk şiirlerini "**Aydınlık ve Resimli Ay**" dergilerinde yayımlamıştır.
- 7) Şiirde Nazım'ın ustalığıyla çağdaş şiirin öğeleri birleşmiştir. Şiirde sözcüklerin **ses ve ritim** özelliklerinden de yararlanan şair, **içerik kadar biçim yönünden de insanı saran, sarsan, ezberlerde kalan bir şiir dili** oluşturmayı bilmiştir.
- 8) Şairin, toplumun bir parçası olduğunu, bu nedenle toplumsal şiir yazması gerektiği savunulmuştur.
- 9) Biçimden çok içeriğe önem verilmiştir.
- 10) Dilin harekete geçiren gücünden, etkisinden yararlanılmıştır.

- 11) İdeoloji söylev üslubundan yararlanılmıştır.
- 12) Geniş kitlelere seslenmek, onları harekete geçirmek amaçlanmıştır.
- 13) Hümanist bir dünya görüşü anlayışında birleşmiştir.
- 14) Her türlü dinsel ve töresel bağdan uzak durulmuştur.
- 15) İyimser ve uyumlu bir bakış açısı egemen olmuştur.
- 16) Kimi şiirlerde Rus şair Mayakovski'nin etkisiyle fütürizm (gelecekçilik) öne çıkmıştır.

Etkinlik 15

Serbest nazım ve toplumcu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden doğru ve yanlış olanları belirleyiniz.

1. Toplumcu şiir Türkiye'de yeni gelişmekte olan işçi kesimiyle henüz makineleşememiş köylü kesiminin duygu ve özlemlerini dile getirmiştir.
2. Toplumcu şiir, söyleyiş güzelliğine önem veren öz şiirin tersine anlama önem vermiştir.
3. Türk dilinin güzel ve yanlışsız kullanılması önemsenmiştir.
4. Bu şiir sanatçıya toplumsal bir görev yüklemiştir.
5. Söylev dili kullanan sanatçılar, toplumu etkilemek için dini duygulardan yararlanmışlardır.
6. Toplumcu şiir gözlemci, gerçekçi bir yol izlemiştir.
7. Toplumcu şiir imge ve düşsellikten uzak durmuştur.

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

NAZİM HİKMET RAN (1901 - 1963)

Selanik'te doğdu. "Çocuk denecek yaşlarda şiir yazmaya başladı. İlk şiiri Feryad-ı Vatan'ı 1913'te yazdı. İlk şiirlerini hece ölçüsüyle yazmakla birlikte, içerik bakımından hecelerden oldukça uzaktı. Toplumsal içerikli bir şiire yönelerek Tevfik Fikret, Mehmet Emin ve Mehmet Âkif gibi şairlerin yoluna girdi.

Giderek şiirinin gelişen içeriğine, hece ölçüsünün dar kalıpları yetmez oldu, yeni biçim arayışlarına yöneldi. Sovyetler Birliği'nde kaldığı ilk yıllarda (1922 - 1925), bu biçim arayışları doruğuna ulaştı.

Hece ölçüsünün kalıplarını kırarak Türkçenin zengin ses özelliklerine büyük uyum sağlayan serbest nazma geçti. Bu değişiklikte Mayakovski'nin ve Gelecekçilik'i (Fütürizm) savunan Sovyet şairlerinin etkileri olmuştu.

"**Üç telinde üç sıska bülbül öten üç telli saz**"la çağdaş bir türkü söylenemeyeceğine inanıyordu. Yaşamın gerçeklerinden kaçarak kendi kabuğuna çekilenlerden, sanatsal etkinlikleri yalnızca aydınlara özgü etkinlikler olarak görenlerden, halkı küçümseyenlerden alabildiğine uzaklaşmıştı.

Türkiye'de 1929'da "**835 Satır**" adlı ilk kitabı yayımlandığında, bu kitaptaki şiirler karşısında, sanat çevreleri önce büyük bir şaşkınlığa düştü. Sonra çağın ünlü yazarlarından umulmadık övgüler geldi.

Nâzım Hikmet, birbirini izleyen yapıtlarıyla etkisini sürdürdü serbest nazmın benimsenmesini kısa sürede sağladı. 1936'ya değin yayımlanan kitaplarıyla, Cumhuriyet Dönemi şiirinin değer yargılarını kökünden sarstı.

"Şeyh Bedreddin Destanı"nda şiirini tam anlamıyla ulusal bir birleşime ulaştırdı. Divan ve halk şiiri söyleyişlerini çağdaş bir anlayış içinde eritti.

Başyapıtı olan "**Memleketimden İnsan Manzaraları**"nı 1941 'de Bursa Cezaevi'nde yazmaya başlamıştı. İkinci Meşrutiyet'ten II. Dünya Savaşı sonrasına kadar çok geniş bir zaman diliminin öyküsünü (1908 - 1959) bu kitapta destanlaştırdı.

Düzyazı, şiir, senaryo tekniklerinin iç içe kullanıldığı "Memleketimden İnsan Manzaraları" bütünüyle şiir, roman, öykü, oyun, senaryo, destan özelliğiyle denenmeyen yeni bir türün habercisi oldu.

1938'de şairin cezaevine girmesiyle yasaklanıp ortadan kaldırılmış olan Nâzım Hikmet şiiri, Türkiye'de ancak ölümünden iki yıl sonra 1965'te yeniden ortaya çıkabildi.

Türk şiirinin en büyük ustalarından bir olan Nâzım Hikmet; romanlar, oyunlar da yazmıştı. Toplumcu-gerçekçi oyun yazarlığının kuramsal sorunlarına çözümler getirmek amacındaki oyunlarından film, bale, opera uyarlamaları yapıldı.

Ayrıca çeşitli konularda çok sayıda makalesi, eleştiri yazıları da vardır.

Yapıtları:

Şiir: 835 Satır, Jokond ile Si – Ya – Vu, Varan 3, Benerci Kendini Niçin Öldürdü, Sesini Kaybeden Şehir, Gece Gelen Telgraf, Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin Destanı, Kurtuluş Savaşı Destanı, Kuvayı Milliye, Rubailer, Memleketimden İnsan Manzaraları, Saat 21 – 22 Şiirleri, Dört Hapisha-neden, Yeni Şiirler, Son Şiirler

Oyun: Kafatası, Bir Ölü Evi yahut Merhumun Hanesi, Unutulan Adam, Ferhat ile Şirin, Enayi, Sabahat, İnek

Roman: Kan Konuşmaz, Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim

Fıkra: İt Ürür Kervan Yürür, Milli Gurur

Mektuplar: Nazım ile Piraye, Cevzaevinden Mehmet Fuat'a Mektuplar

TÜRK KÖYLÜSÜ

Topraktan öğrenip

kitapsız bilendir,

Hoca Nasreddin gibi ağlayan

Bayburtlu Zihni gibi gülerdir.

Ferhad'dır,

Kerem'dir

ve Keloğlan'dır.

Yol görünür onun garip serine,

analar babalar umudu keser.

Kahpe felek ona eder oyunu.

Çarşambayı sel alır,

bir yâr sever

el alır.

kanadı kırılır

çöllerde kalır,

ölmeden mezara koyarlar onu.

O, "Yunusu biçâredir,

baştan ayağa yâredir,"

ağu içer su yerine.

Fakat bir kerre bir dert anlayan düşmesin önlerine

ve bir kerre vakterişip:

"... Gayrık, yeter!"

demesinler.

Ve bir kerre dediler mi:

"İsrafil surunu urur

mahlukat yerinden durur"

toprağın nabzı başlar

onun nabızlarında atmaya.

Ne kendi nefsinin korur

ne düşmanı kayırır,

"dağları yırtıp ayırır,

kayalar kesip yol eyler abıhayat akıtmaya..."

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Etkinlik 16

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden doğru ve yanlış alanları belirleyiniz.

1. Aynı doğrultuda olmayan dizeler söyleyiş tarzını belirlemek için kullanılmıştır.
2. Şiirde anlam ve ses birlikteliği ustaca sağlanmıştır.
3. Gözlemci anlayışla dile getirilen duygu ve düşüncelere yer verilmiştir.
4. Düşünsel ve öğretici yanı ağır basan bir şiirdir.
5. Geleneksel Türk şiirlerinin içeriksel özelliklerinden yararlanılmıştır.
6. Şiiri güzelleştiren ancak anlamı zorlamayan edebi sanatlardan yararlanılmıştır.
7. Tarihsel bilgilerden yararlanılmıştır.
8. Halk söyleyişlerine yer verilmiştir.
9. Uzun dizelerle kısa dizeler farklı ölçülerle yazılmıştır.
10. Konuşma dilinin canlılığı ve içtenliğiyle söylenmiştir.
11. Fütürizm akımının özelliklerini taşımaktadır.

ERCÜMENT BEHZAT LAV (1903 - 1984)

Nazım Hikmet'le birlikte Türk şiirinde toplumcu gerçekçi şiirin öncülerindendir.

İlk şiirlerinden başlayarak özgün olmaya son derece önem veren şair ölçülü, uyaklı şiire ilk karşı çıkan kişidir. Cumhuriyet Dönemi'nde serbest şiirin önemli temsilcilerindendir. Hatta Nazım'dan önce bu anlayışla yazdığı şiirleri nedeniyle serbest şiirin temsilcisi sayılmıştır.

- * Nazım Hikmet'in coşkulu, kimi yönleriyle slogancı şiirlerine karşılık o, şiirlerinde kapalı bir anlatımla soyut bir içeriğe yönelir.
- * Toplumcu, toplumsal sorunları irdelediği şiirlerinde dadaizmin, fütürizmin, kübizmin ve sürrealizmin etkileri görülür. Modern şiir biçimlerini yerli şiir temalarına uygulayarak deneyci bir şiir anlayışı oluşturur. İronik şiir türünün Türk şiirindeki ilk temsilcisidir. Şairliğinin yanında yazarlığı ve aktörlüğü de vardır. Anmanya'da müzik ve tiyatro akademilerinde öğrenim görür ve cumhuriyetin ilanından sonra İstanbul Şehir Tiyatrolarında çalışır. Şiirleri: **S.O.S., Kaos, Açıl Kilidim Açıl, Mau Mau, Üç Anadolu**

SADRİ ERTEM (1889 - 1943)

Yüksek öğrenimini Darülfünun Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde tamamladı (1920). Kurtuluş Savaşı'nda Ankara'ya geçerek Hakimiyet-i Milliye ve Yeni Gün gazetelerinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. İstanbul'da Son Telgraf gazetesindeki başyazarlığı (1924-25) sırasında "Takrir-i Sükûn" yasasına aykırı hareketten İstiklâl Mahkemesi'nde yargılandı, beraat etti.

Birinci Dünya Savaşı kuşağının hareketli kalemlerinden biri olan Sadri Ertem'in en önemli eserleri 1931 - 1943 yılları arasında yayımlanmıştır. Gazete yazarlığından gelen savruluk sınırları içinde, hikâye ve romanlarının kuruluş, anlatım yönlerinden başarılı bir düzeye eriştiği söylenemez. Vedat Günyol'un deyişiyle: Sadece, **"...ne dediğine bakan, nasıl diyeceğine aldırmayan, yavan üslup, renksiz anlatış..."** gibi temel kusurlar içindedir. Buna karşın ele aldığı konulardaki gerçekçi tutumu, zamanında çok sayıda örneği olmayan gerçekçilik anlayışının ilk çabaları olması yönünden önemlidir. Köy yaşamını değişik bir gözle yansıtan hikâyelerinde işçi-işveren çelişkilerini işleyen konulara yer vermesi, yaşadığı dönem ve koşullar göz önünde tutularak değerlendirilmelidir. Hikâyelerinin çoğu Almanca, Fransızca, Rusça ve İngilizceye çevrilmiştir.

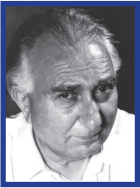
Yapıtları:

Roman: Çıkrıklar Durunca, Bir Varmış Bir Yokmuş, Düşkünler, Yol Arkadaşları

Öykü: Silindir Şapka Giyen Köylü, Bacayı İndir Bacayı Kaldır, Korku, Bay Virgül, Bir Şehrin Ruhı

Gezi: Ankara-Bükreş, Bir Vagon Penceresinden

Deneme: Fikir ve Sanat

HASAN İZZETTİN DİNAMO (1909 - 1989)

Trabzon Akçaabat'ta doğdu. Edebiyat dünyasında Kurtuluş Savaşı sonrası anlattığı Kutsal İsyân ve Kutsal Barış romanları ile tanınmıştır.

İlk şiirlerini Servetifünun dergisinde yazmıştır. Aruz ölçüsünü kullanmış, sonra heceye dönmüştür.

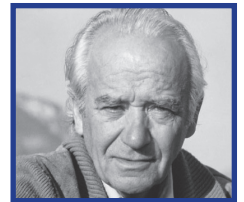
Yapıtları:

Şiiri Özgürlük Türküsü, Mapushaneden Şiirler, Sürgün Şiirleri

Roman: Kutsal İsyân, Kutsal Barış, Musa'nın Gecekondusu, Açlık, Türk Kelebeği

RIFAT ILGAZ (1911 - 1993)

Kastamonu Cide'de doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bilimini bitirdi. Özellikle **Hababam Sınıfı** romanıyla tanındı. Hem sanatında hem de kişisel yaşamında toplumcu bir çizgiyi sürdürdü. Türkiye'nin en çalkantılı siyasi dönemlerindeki dergiciliği, aynı dönemdeki bir çok yazar gibi, onun da adliye koridorlarında ve hapisanede ömür çürütmesine neden oldu. Oldukça üretken olan yazın yaşamına şiirden mizah öykülerine, romandan çocuk kitaplarına bir çok farklı alanda yapıt sığdırdı.

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Rıfaz İlgaz, edebiyat yaşamına 1926 yılında Kastamonu Nazikter gazetesinde yayımlanan “**Sevgilimin Mezarında**” şiiriyle başladı. Bu şiiri yazdığında henüz on beş yaşında olan şair, o dönemlerde **Mehmet Rifat** imzası ile yazıyordu. Hatta Kastamonu’dan geçmekte olan Faruk Nafiz’in ilgisini çekmeyi başardı. İlk dönemlerinde yazdığı şiirler Varlık, Oluş gibi dergilerde yayımlandı, daha sonra hiçbirini kitaplarına almadı. Ona göre bu şiirler gözü kapalı yaşadığı yılların anlatımıydı. Bir süre şiir tekniğine yeni bir soluk getirdiğine inandığı Nazım Hikmet ile çalıştı. Onun Bursa Hapishanesi’nden gönderdiği şiirleri **İbrahim Sabri** mahlasıyla yayımlıyordu. Toplumcu gerçekçi sanatçıların en önemli temsilcilerindendir. Ona göre şiirde “**her şey açık açık söylenmeli**”. Düz yazılarıyla da adını duyurmuş olan sanatçı, **şaşırtıcı, mizahi bir üslup kullanmıştır**. Yazara edebiyat çevrelerinde “**Çınar** ya da **Koca Çınar**” denmiştir.

Yapıtları:

Şiir: Yarenlik, Sınıf, Yaşadıkça, Devam, Üsküdar’da Sabah Oldu, Soluk Soluğa, Karakılıçık, Uzak Değil, Güvercinim Uyur mu, Kulağımız Kirişte, Ocak Katırı Alagöz, Bütün Şiirleri

Roman: Hababam Sınıfı, Karartma Geceleri, Pijamalılar, Karadeniz’in Kıyıcığında, Sarı Yazma, Yıldız Karayel, Halime Kaptan, Meşrutiyet Kırathanesi, Apartman Çocukları, Hoca Nasrettin ve Çömezleri

Öykü: Radarın Anahtarı, Don Kışot İstanbul’da, Kesmeli Bunları, Nerde O Eski Ustular, Saksığanın Kuyruğu, Şevket Ustanın Kedisi, Garibin Horozu, Altın Ekicisi, Palavra, Tuh Sana, Çatal Matal Kaç Çatal, Bunadı Bu Adam, Keş, Al Atını, Şeker Kutusu... .

Anı: Yokuş Yukarı, Biz de Yaşadık, Kırk Yıl Önce Kırk Yıl Sonra

Toplumcu şiirle ilgili olarak aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun biçimde tamamlayınız.

1. Toplumcu şiirin öncülüğünü yapan Nazım Hikmet ..... akımından etkilenmiştir.
2. Toplumcu sanatçılar ideolojik anlayışlarına uygun olarak şiir dışında ....., ..., ... türlerinde ürün vermiştir.
3. Toplumcu sanatçılar kendilerini halkın temsilcisi, sözcüsü saymalarına karşın şiirde geleneksel öğelerden uzaklaşarak ..... şiir tarzını kullanmışlardır.
4. Şiirde yalın ve anlaşılır bir dil kullanılmış ancak ..... önem verilmemiştir.
5. Yararlılık ilkesiyle hareket eden toplumcu şiir ..... kesiminin yararını gözetmiştir.

MİLLÎ EDEBİYAT ANLAYIŞININ SÜRDÜĞÜ ŞİİR (İNKILAPÇI ŞİİR)

Cumhuriyetin ilanından on on beş yıl önce idealist bir alt yapıyla oluşturulan millî şiir anlayışı 1923'ten sonra sürdürülür.

Cumhuriyetin ilanını izleyen ilk yıllarda sanatçılar, yeni devlet düzenine karşı ölçülü, çekinik yaklaşırlar. Bu yıllarda yazdıkları şiirler daha çok saf şiiri andırır. Kurtuluş Savaşı'nı işlemekle birlikte cumhuriyete ve devrimlerle gelen yeniliklere şiirlerinde pek yer vermezler. Bunda I. Dünya Savaşı ve Müterake Dönemi'nde yaşadıkları hayal kırıklığının, bıkkınlıklarının ve yeni rejimi henüz kavrayamamış olmalarının da etkisi vardır.

1920'li yılların sonlarına gelindiğinde sanatçılar, bıkkınlık duygusundan kurtulmuş ve yeni düzeni tanımıştır. Bundan böyle devletin de desteği ile ulusal bağımsızlık ülküsünü işleyen şiirler yazmaya başlarlar. Kaynakları yine halk şiiridir. Memleketçi şiir anlayışıyla yazdıkları şiirlerde genellikle vatan ve millet sevgisini konu eder, şiirleriyle memleketin yöresel özelliklerini yansıtan panoramalar çizerler.

Millî bir öneme sahip olan dilin, özellikle şiirde yabancı sözcük ve kurallardan kısmen arındırılmasını ve en önemlisi şiir türünün halk tarafından daha çok ilgi görmesini sağlarlar.

Cumhuriyeti, Kurtuluş Savaşı'nı, devrimleri, Anadolu'yu, Türklük bilincini, halkın günlük yaşayışını şiirlerine taşırlar.

Mütareke Dönemi sanatçılarına oranla daha bireysel konuları işlemiş gibi görünseler de aslında millî ve yerli konular ile Anadolu manzarasını her fırsata şiirlerine yansıtmışlardır.

Millî edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren Cumhuriyet Dönemi şairleri, öncelikle oranla Batı edebiyatçılarından daha fazla etkilenmişlerdir.

Şiirde hece ölçüsü ve ahenk öğelerini önceki döneme göre daha başarılı kullanırlar.

Millî edebiyat anlayışının sürdüğü şiir eğiliminde, 1940'larda Garip Hareketi'nin ortaya çıkarak edebî dikkatlerin odak noktası olduğu yıllara kadar bir durağanlık yaşanır. 1950'lerde Hisar Topluluğu, millî duyusu sürdüren şiirlere benzer ilke ve sanat anlayışıyla bu şiir tarzına yeniden hareketlilik kazandırır.

Millî Edebiyat Dönemi'nin şiir kolu olan hececî şairler (Orhan Seyfi Orhon, Halit Fahri Ozansoy, Enis Behiç Koryürek, Yusuf Ziya Ortaç ve Faruk Nafiz Çamlıbel) özellikle Cumhuriyetin ilk on beş yılında bu şiir anlayışını sürdürürler. Şiirlerini millî duyguların, vatanseverliğin, ulusal bütünlüğün ve Anayasasının hizmetine adanmış diğer Cumhuriyet Dönemi Türk şairleri şunlardır:

Ahmet Kutsi Tecer

Arif Nihat Asya

Ali Mümtaz Arolat

Ali Ulvi Elöve

Behçet Kemal Çağlar

Coşkun Ertepinar

Hüseyin Nihat Atsız

Halide Nusret Zorlutuna

İbrahim Alaattin Gövsa

Kemalettin Kamu

Necmettin Halil Onan

Orhan Şaik Gökyay

Ömer Bedrettin Uşaklı

Şükufe Nihal Başar

Zeki Ömer Defne

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Etkinlik 18

Milli edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden doğru ve yanlış olanları belirleyiniz.

1. Cumhuriyet öncesinde başlayıp Cumhuriyet Dönemi'nde süren bir şiir anlayışıdır.
2. Bu şiir anlayışındaki sanatçılar bir topluluk oluşturmamış ancak şiirlerinde benzeri özellikleri korumuşlardır.
3. Kurtuluş Savaşı'nın sürdüğü dönemde milliyetçilik akımının etkisiyle ortaya çıkmıştır.
4. Ulusal duygular hece ölçüsü ve konuşma diliyle işlenmiştir.
5. Cumhuriyet'in ilk yıllarından başlayarak Atatürk ilke ve inkılaplarının savunuculuğunu üstlenmiş bir şiirdir.
6. Sanatlı söyleyişleri nedeniyle öz şiir anlayışına yakın durmuşlardır.
7. Sanatçılar, topraksız köylünün sorunlarını ve görmedikleri Anadolu güzelliklerini işlemişlerdir.

Etkinlik 19

Aşağıdakilerden milli edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren şiir ilkeleri arasında olmayanları (X)'le işaretleyiniz.

1. Milliyetçilik akımından etkilenme
2. Hece ölçüsünü kullanma
3. Sanatlı bir dil kullanma
4. "Sanat sanat içindir." görüşünü benimseme
5. Yabancı sözcük ve dil kurallarından uzaklaşma
6. Mecazlı söyleyişten kaçınarak sözcükleri ilk anlamlarında kullanma
7. Halk edebiyatının şiir yapısını kullanma
8. Türk destanlarından ve destansı anlatımdan yararlanma

AHMET KUTSİ TECER (1901 - 1967)

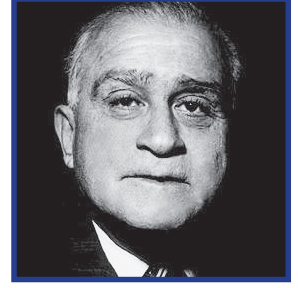
Kudüs'te doğdu. Faruk Nafiz'in başlattığı "**memleketçi şiir**" anlayışıyla şiirler yazmış, ancak Hececilere katılmadan bağımsız bir sanatçı olarak yoluna devam etmiştir. Varlık, Oluş, Yücel, Ülkü gibi dergilerde yayımlandığı şiirlerini daha sonra "Şiirler" adlı kitapta toplamıştır.

Şiirlerini hece ölçüsüyle yazmış, döneminin şiirine yeni bir söyleyiş güzelliği katmıştır. Hece ölçüsünde yenilik yapma arayışında olduğu gözlenir. Şiiri süslü söz anlayışından kurtarmaya, saf şiir sesini duyurmaya çalışmıştır.

Kimi şiirlerinde bireysel, kimilerinde ulusal duyguları ön plana çıkardığı görülür. A. Kutsi Tecer'in içten ve duygulu ulusal şiirleri çok etkileyicidir. Halk edebiyatına ilişkin ögelerden (folklor, Anadolu efsaneleri, günlük yaşam) yararlanır.

Aşık Veysel'in edebiyat dünyasında, tanınmasını sağlayan kişi Ahmet Kutsi Tecer'dir.

Şiirden başka inceleme, araştırma, tiyatro alanlarında da yapıtlar vermiştir. En önemli oyunu "**Köşebaşı**"nda Batı taklitçiliğini eleştirir.

Yapıtları:

Şiir: Şiirler

Tiyatro: Koçyiğit Köroğlu, Köşebaşı, Satılık Ev (oyun)

BESBELLİ

Besbelli ölümüm sabahleyindir.
İlk ışık korkuyla girerken camdan,
Uzan, başucumda perdeyi indir,
Mum olduğu gibi kalsın akşamdan.

Sonra koş terlikle haber vermeye,
"Kiracım bu sabah can verdi" diye,
Üç beş kişi duysun ve belediye,
Beni kaldırmaya gelsin, odamdan

Evden çıkar çıkmaz omuzda tabut
Sen de eller gibi adımı unut.
Kapımı birkaç gün için açık tut,
Eşyam bakakalsın diye arkamdan.

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Etkinlik 20

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden doğru ve yanlışlar belirleyiniz.

1. Şiir, geleneksel şiirin biçimsel özelliklerini taşımaktadır.
2. İçerik yönünden öz şiir anlayışına yakındır.
3. Belirli bir ideolojiye yönelmeden bireysel duygu ve duyuşlar işlenmiştir.
4. Rahat ve içten bir söyleyiş egemendir.
5. Halk şiirinin ahenk öğelerinden yararlanılmamıştır.
6. Konuşma dilinden uzak bir dil kullanılmıştır.
7. Şiirde söylev tekniğinden yararlanılmıştır.
8. Dil şiirsel işlevinde kullanılmıştır.
9. Söz sanatlarına yer verilmemiştir.
10. Dönemin anlayışına uygun mecazlara ve imgelere yer verilmiştir.

ARİF NİHAT ASYA (1904 - 1975)

İstanbul'da doğdu. Cumhuriyet Dönemi yazar ve şairlerindedir. Çatalca'da doğdu. Kastamonu Lisesini ve İstanbul Yüksek Öğretmen Okulunu bitirdi. 23 yıl süren öğretmenliği Türkiye'nin birçok şehrinde ve Kıbrıs'ta geçti.

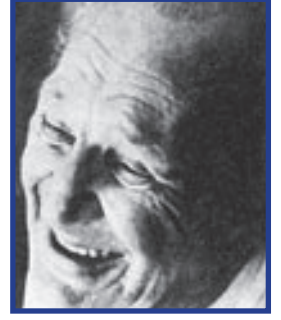
Arif Nihat Asya, şiirlerinde yurt gerçekleriyle yoğrulmuş içtenlikli bir söyleyişe varmıştır. Rubai tarzındaki şiirleri birkaç ciltte toplanmıştır.

Yapıtları: Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor, Kökler ve Dallar, Dualar ve Aminler, Rubaiyat-ı Arif, Heykeltraş, Yastığımlın Rüyası...

ALİ MÜMTAZ AROLAT (1897 - 1967)

İstanbul'da doğdu.

- * Cumhuriyet Dönemi şairlerindendir.
- * Memleketçi şiir ile "imajist" ve "sembolist" akımı birleştirmiştir.
- * Hayal, efsane ve rüyanın şiirini yazmada Ahmet Hamdi'yi andırır.
- * Ahmet Haşim ve Yahya Kemal'in şiirleriyle memleketçi şiiri birleştirmiştir. Renk ve musikiye önem verir.
- * Haşim'in "O Belde'sindeki, Yahya Kemal'in "Deniz Türküsü" ve "Açık Deniz'indeki uzak, hayalî ülkelere duyulan özlemin benzeri, onun şiirlerinde çokça rastlanan durumlardır.
- * Kimi şiirlerinde "Seza" takma adını kullandı. Hece ölçüsüne ve uyağa önem verdi ama serbest şiirler de yazdı. Şiirinde hayal oyunları, renkli buluşlar, aşk, özleyiş ve pastoral manzaralar ön plandadır.

Yapıtları:

Şiir: Bir Gemi Yelken Açtı, Hayal İkliminden Dönen Diyor ki

BİR GEMİ YELKEN AÇTI

Bir gemi yelken açtı hayal iklimlerine
Civarından çılgılla yorgun martılar kaçtı
Rüzgâr sürüklenirken derinlerden derine
Hayal iklimlerine bir gemi yelken açtı
Beyaz yelkenlerinde ölgün bir kızılığın
Titrek son akisleri dalgalandı belirsiz
Toplanırken göklerde bulutlar yığın yığın
Hırçın bir fırtınayı düşünüyordu deniz

Ufuklarda solarken altın şafak gülleri
Yabancı âlemlerden saadetler, emeller,
İhtiraslar bekleyen kimsesiz gönülleri
Gizlice sıkılıyordu kızgın demirden eller

ALİ ULVİ ELÖVE (1881 – 1975)

Selanik'te doğdu.

- * Bestesini Zeki Üngör'ün yaptığı "**Dağ Başını Duman Almış**" marşı, onun en önemli eseridir. Bu marş 1938'de "**Gençlik Marşı**" olarak kabul edildi.
- * Hece ölçüsüyle, açık bir dille geleneksel şiirler ve çocuk şiirleri yazdı.
- * Çocuk Bahçesi adlı bir dergi çıkardı.

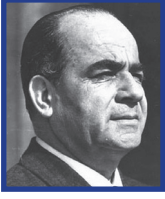
Yapıtları:

Çocuklarımıza Neşideler (şiir), Türk Dili Grameri
Bir Uygurca Yazı ...

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (1908 - 1969)

Erzincan'da doğdu.

Halkevlerinin açılışında yazdığı ve rol aldığı Çoban Piyesi ile ardından yazdığı ve oynadığı Ergenekon Piyesi dolayısıyla Atatürk'ün dikkatini çeker, beğenisini kazanır. 1935'te halkevleri müfettişi göreviyle ülkenin pek çok yerini dolaşır, asıl kaynağında halkın sanat anlayışı ve şiirleriyle tanışır. Aynı anlayışla yazdığı şiirlerinde "Ankaralı Âşık Ömer" mahlasını kullanır.

- * Şiirlerinde Atatürk devrimlerini ve sevgisini, ulusal duyguları, vatan ve millet sevgisini işler. Haftalık dergiler ve günlük gazetelerde de bu konularda makaleler yazar.
- * Halk şiirinin biçim özelliklerini ve Kemalizm ideolojisinin düşünce zeminini kullanarak halkın sanat anlayışına uygun eserler verir.
- * Çeşitli dönemlerde İstanbul radyosunda Edebiyat Dünyamız ve Bitmez Tükenmez Anadolu programlarını hazırlar, yönetir ve sunar.
- * Sanatçı Faruk Nafiz Çamlıbel'le birlikte Onuncu Yıl Marşı'nı yazmasıyla ün kazanır.

Yapıtları:

Şiirler: Erciyes'ten Kopan Çiğ, Burada Bir Kalp Çarpıyor, Benden İçeri

COŞKUN ERTEPİNAR (1914 - 2005)

Kayseri'de doğdu.

- * Bireysel duygularını, yurt güzelliklerini duru ve yalın bir dille anlatır.
- * Şiirlerinde masallardan, folklordan yararlanır.
- * Atatürkçü bir anlayışla yazmaya özen gösterir.

Yapıtları:

Şiir: Dönülmez Zaman İçin, Tek Adam (şiir-düzyazı) Kaderden Yana, Mevsimlerin Ötesinden, Güzel Dünya, Şu Dağlar Bizim Dağlar, Zaman Bahçesinde, Destan Atatürk

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ (1905 - 1975)

İstanbul'da doğdu.

Türkçülüğü, milliyetçilikten bir adım öteye taşıyan Turancılık ideolojisini benimseyen sanatçı, aynı zamanda güçlü bir "Türkolog"dur.

Edebiyatın hemen her alanında eserler veren Atsız'ın yıllarca değişik dergilerde yayımlanan bütün şiirleri 1946'da tek bir kitapta toplanabilmiştir.

Şiirleri: Yolların Sonu

HALİDE NUSRET ZORLUTUNA (1901 - 1984)

İstanbul'da doğdu.

- * Töre ve Ayşe dergilerini kurmuştur.
- * Asıl ününü şiirleriyle sağlamıştır. Hece ölçüsü ve yalın dille yazdığı şiirleriyle yurdumuzun güzelliklerini, ulusal değerlerini dile getirmiştir.
- * Şair, Mütareke yıllarında yayımladığı "**Git Bahar**" adlı şiiriyle ün kazanmıştır.
- * Dönemin modern anlayışlarına kapılmadan ulusal değerleri savunmuştur.
- * Milli edebiyat hareketine katılarak kadın duyarlılığını dile getiren eserler yazmıştır.

Yapıtları:

Şiir: Geceden Taşan Dertler, Yayla Türküsü, Bomboş, Yurdumun Dört Bucağı Öykü: Beyaz Selvi, Büyük Anne, Aydınlık Kapı, Ellerim Bomboş. Roman: Küller, Aşk ve Zafer, Sisli Geceler, Gülün Babası, Kim.

İBRAHİM ALAADDİN GÖVSA (1889 - 1949)

İstanbul'da doğdu.

- * İlk şiirlerini aruzla yazmış, daha sonra millî edebiyata uygun olarak hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır.
- * Vatan sevgisi, kahramanlık çokça işlediği konulardandır.
- * Çocuklar için yazdığı didaktik şiirlerle bu alanda çığır açtı.
- * Ayrıca fıkralar, mihazi öyküler, eğitim ve psikoloji kitapları yazmış; edebiyat tarihiyle ilgili çalışmalar yapmıştır.

Yapıtları:

Şiir: Rumeli'ye Destan-ı Harp, Çocuk Şiirleri, Güftü-gû (dedikodu), Acılar, Çanakkale İzleri

Biyografiler: Meşhur Adamlar Ansiklopedisi, Kâşifler ve Mucitler, Türk Meşhurları Ansiklopedisi...

KEMALETTİN KAMU (1901 - 1948)

Bayburt'ta doğdu. "Gurbet Şairi" olarak tanınır.

Kurtuluş Savaşı yıllarında yazdığı şiirler okul kitaplarına girdi, yurt genelinde tanınan ve sevilen bir şair oldu. Kimi şiirleri bestelenip şarkı veya marş oldu. **İstiklal Marşı seçimine de katıldı.**

Başlangıçta aruz ölçüsü ile yazan Kamu, daha sonra hece ölçüsüyle ve yalın bir dille milli edebiyat akımına bağlı yurt sevgisi, gurbet, aşk konularını işleyen şiirler yazmıştı. Şiirleri ölümünden sonra Rifat Necdet Evrimer tarafından "Kemalettin Kamu, Hayatı, Şahsiyeti ve Şiirleri" (1949) adlı kitapta toplandı.

"**Bingöl Çobanlarına**", "**Kimsesizlik**" "**Gurbet**" onun adını en çok yaşatan şiirleridir.

NECMETTİN HALİL ONAN (1902 - 1968)

Uşak'ta doğdu. milli edebiyat hareketinin geliştiği sırada yetişen Necmettin Halil Onan, şiirlerinde biriysele duygulanışlarıyla, ulusal duyguları birlikte işlemiştir.

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Yazın yaşamına aruz ölçüsüyle şiirler yazarak başlamıştır. Sonra aruzu bırakıp hece ölçüsüyle şiir yazmayı sürdürmüştür.

Kuşağının öteki şairleri Ahmet Kutsi Tecer, Kemalettin Kamu, Ömer Bedrettin Uşaklı gibi genellikle halk şiiri geleneği çizgisinde şiirler yazmış ancak onların başarısını yakalayamamıştır.

Son dönem şiirlerinde ise Yahya Kemal Beyatlı'nın etkisi vardır.

İşleyen Yara adlı romanı, kitap olarak basılmamış ancak 1932 yılında Vakıf Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

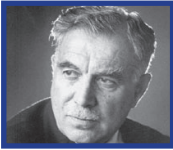
Yapıtları:

Şiir: Çakıl Taşları, Bir Yudum Daha

Roman: İşleyen Yara, Kolejli Nereye

Bir Yolcuya

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.

ORHAN ŞAİK GÖKYAY (1902 - 1994)

Kastamonu'da doğdu.

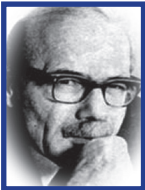
Bu Vatan Kimin şiiri ile ünlenen şair daha çok edebiyat, eleştiri ve folklor alanındaki çalışmalarıyla tanınır. Dede Korkut Hikâyeleri'ni sadeleştirmesi dil konusunda yaptığı en önemli çalışmadır.

Şiirlerine âşık tarzı söyleyiş egemendir.

Şair çoğunlukla ulusal konuları işleyen lirik şiirler yazmıştır.

Yapıtları:

Şiir: Bu Vatan Kimin, Dedem Korkut'un Kitabı, Kâtip Çelebi'den Seçmeler, Destursuz Bağa Girenler

ÖMER BEDRETTİN UŞAKLI (1904 - 1946)

Uşak'ta doğdu.

Anadolu'da görev yaptığı yıllarda tanıdığı yöreler, kişisel izlenim ve gözlemleri şiirinin duygu ve düşünce kaynağını oluşturmuştur. Şiirlerinde daha çok, bireysel duygulanışlarını yansıtmıştır. Doğayı izlenimci bir gözle, ülke gerçeklerini ve bireysel duygulanışları içli bir duyarlılığın sezgileriyle ve öznel bir bakışla, şiirinde yansıtmıştır. Anadolu'dan değişik, canlı görünümler çizmiştir. Kullandığı semboller ve yaptığı betimlemelerle imgeyi ön planda tutmuştur. Doğa, gurbet, deniz, ölüm ve özlem, şiirlerinin başlıca temalarıdır. Hece ölçüsü geleneğine bağlı kalmıştır. Giderek öz bakımdan, bu geleneğin öncüleri olan Faruk Nafiz Çamlıbel ve Orhan Seyfi Orhon'un etkilerinden arınmış, çağdaş Fransız şiirinin yapı özelliklerinden yararlanmıştır.

Yapıtları:

Şiir: Deniz Sarhoşları, Yayla Dumanı, Sarkız Mermerleri

ŞÜKÛFE NİHAL BAŞAR (1896 - 1973)

İstanbul'da doğdu.

- * Sultanahmet ve Fatih mitinglerinde etkili konuşmalar yapmıştır.
- * Türk Kadınlar Birliğinin kurucusudur.
- * Başlangıçta Tevfik Fikret'in yolundadır ve aruz ölçüsüyle şiirler yazar.
- * Asıl kişiliğini, millî edebiyat yolunda hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde gösterir.
- * Şiirlerinde kadınsı bir içtenlik ve lirizm göze çarpar.

Yapıtları:

Şiir: Yıldızlar ve Gölgeler, Hazan Rüzgârları, Şile Yolları, Gayya, Su, Sabah Kuşları, Yerden Göğe

Roman: Renksiz İstirap, Yakut Kayalar, Çöl Güneşi, Yalnız Dönüyorum, Domaniç Dağlarının Yolcusu

ZEKİ ÖMER DEFNE (1903 - 1992)

Çankırı'da doğdu.

Halk edebiyatı geleneklerine bağlı ve hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerine kişisel izlenimlerini yansıtması, günlük olaylardan uzak bir dünyanın güzelliklerini şiirine taşımış olması, millî duyuş tarzının şiir anlayışıyla oluşan şiirlerinin çağdaş bir görünüme sahip olmasını sağlar.

Anadolu'nun çeşitli illerini anlattığı yurt güzellemeleriyle tanınır. Bu güzellemelerde halk şiirine ait motiflere sıkça yer verir.

Yapıtları:

Şiir: Denizden Çalınmış Ülke, Sessiz Nehir, Kardelenler

GARİP (I. YENİ)

Orhan Veli, Melih Cevdet Anday, Oktay Rıfat Horozcu'nun birlikte yayımladıkları "Garip" (1941) adlı kitapla başlayan hareketin bir adı da "Birinci Yeni"dir.

1940'lı yıllara kadar süren milli edebiyat geleneğine artık doyan Türk şiiri, **Garip** hareketiyle yeni arayışlara başladı. O güne dek sürdürülen hece ölçüsü, uyak ve dörtlük biçimiyle yüce değerler işlenmekteydi. Ancak kentlerde, oluşan yeni yaşam biçimi, yeni bir şiirin oluşmasına kaynaklık etti. **Hem biçimde hem de içerikte özgürleşme** gereksinimiyle ortaya çıktı Garip şiiri. **Ölçü, uyak ve dörtlük gibi biçimsel kalıpları da millet, aşk, doğa ile sınırlı içeriksel kalıpları da yıktılar.** Şairane söyleyişi, mecazları, mübalağaları bırakıp **yalın, içten, doğal** bir söyleşi benimsediler. Günlük dili şiir dili biçimine getirdiler. **Küçük (sıradan) insanın dünyasını** ve **sokağı** şiire açtılar. O günlerde "Süleyman Efendi" adında sıradan bir insanın ayağındaki "nasır"ın şiire konu edilmesi çok tartışıldı, çok tepki gördü. Orhan Veli ve arkadaşları "garip" bulundu. Ancak yeni kuşak şairlerce çok sevildi Birinci Yeniler. Şiire de şiir okuruna da yaşama sevinci aşıladılar.

"**Şiir, halka seslenmelidir.**" ilkesiyle hareket eden Garip, açık, anlaşılır bir dille halk şiiri geleneğinden de Batı'nın sürrealizminden de izler taşıyan şiirler yazdı. Esprili ve şaşırtıcı diliyle dikkat çeken bu akım, 1950'lere kadar etkisini sürdürdü.

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Etkinlik 21

Gariple ilgili ilkelerin yer aldığı aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun biçimde tamamlayınız.

- * Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu ve ..... ortaklaşa yayımladıkları "Garip" şiir kitabıyla sürrealist (gerçeküstücülük) şiir anlayışını .....
- * Şiirde ölçü ve ..... gerek yoktur.
- * Süslü, sanatlı, şairâne söyleyişler .....
- * Günlük konuşma dili, sıradan ..... ve halk ağzı, halk deyişleri şiir diline girmelidir.
- * Dizeci anlayış ve ..... kaygısı gereksizdir.
- * Toplumla ilgili konular yergiye ve ..... açık olmalıdır.
- * Toplumsal aksaklıklar şiirin doğal ..... içinde işlenmelidir.
- * Her şey şiirin konusudur. Böylece parlak görüntüler şairane söyleyişler şiirden ..... Sokak ve gerçek yaşam şiire girmiştir.
- * Bu şiirde yaşama sevinci ..... çıkmıştır.

ORHAN VELİ KANIK (1914 - 1950)

İstanbul'da doğdu.

Orhan Veli, lise yıllarında Melih Cevdet ve Oktay Rifat'la birlikte hece ölçüsüyle şiirler yazmaya başladı. 1937'den sonra yazdığı şiirler Türk edebiyatında çığır açacak kadar başkalaştı.

"Şairaneliğe sırt çevirdi, alışılmış benzetmelerden uzak yeni arayışlara yöneldi" şiirleri yayımlandıkça büyük ilgi çekti. Kimileri alayla karşılanıyordu. 1941'de üç arkadaş yazdıkları şiirleri **Garip** adlı kitapta topladılar. Orhan Veli yazdığı ön sözde yaslandıkları ilkeleri şöyle açıklıyordu. "**Şiir refah**

içinde yaşayanların zevkine değil, çoğunluğa seslenmelidir. Söz sanatlarından, şairane imgelerden, kısıtlayıcı biçim özelliklerinden kurtarılmalı, gündelik yalın bir dille yazılmalıdır." diyordu.

Orhan Veli sonra yazdığı şiirlerle yeni eğilimleri, önemli biçim değişikliklerini sürdürdü. Duygular ağır basmaya başladı. **Özgürlük dileği, yaşama sevinci, insan sevgisi temaları** şiirinde yer aldı.

Olağanüstü bir ilgi ile karşılanan şiirleri artık eski şiir geleneğine bağlı yazarları etkisiz kılıyordu. Dönemin ünlü eleştirmeni **Nurullah Ataç** da yazılarıyla Garipçileri destekliyordu. Olumlu olumsuz tepkilerin sonunda Garip hareketi artık Türk edebiyatında yerini almıştı. Türk şiirinin yeni bir atılım kazanmasını sağlamıştı.

Yapıtları:

Şiir: Garip, Vazgeçemediğim, Destan Gibi, Yenisi, Karşı, Orhan Veli Bütün Şiirleri

Düz Yazı: La Fontaine'nin Masalları, Nesir Yazıları, Edebiyat Dünyamız.

KİTABE-İ SENG-İ MEZAR

Tüfeğini deppoya koydular
Esvabını başkasına verdiler
Artık ne torbasında ekmek kırıntısı
Ne matarasında dudaklarının izi
Öyle bir rüzgâr ki
Kendi gitti
İsmi bile kalmadı yadigâr
Yalnız şu beyit kaldı
Kahve ocağında el yazısıyla
"Ölüm Allah'ın emri
Ayrılık olmasaydı"

Etkinlik 22

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden doğru ve yanlış olanları belirleyiniz.

- Şiirde belirli bir uyak düzeni ve uyak türü yoktur.
- Ölüm teması işlenmiştir.
- Espirili, şaşırtıcı, mizahi bir dil kullanılmıştır.
- İstanbul Türkçesinin inceliklerinden yararlanılmıştır.
- Sözümler genellikle gerçek anlamdan kullanılmıştır.
- Halk deyişlerine yer verilmiştir.
- Alışılmış söyleyiş özelliklerinden uzak doğal bir anlatım vardır.
- Şairane denen sanatlı söyleyişten kaçınılmıştır.
- İmgelere ve düşsel öğelere yer verilmiştir.
- Öyküleyici anlatımdan yararlanılmıştır.

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

YOKUŞ

Öteki dünyada akşam vakitleri
Fabrikamızın paydos saatinde
Bizi evlerimize götürececek yol
Böyle yokuş değilse eğer
Ölüm hiç de fena bir şey değil

Yapıtları:

Şiir: Kapalı Çarşı, Çevre, Evler, Eski Toprak, Arada, Dar Çağ, Yaz Dönemi, Divançe, İki Başına Yürümek, En/Cam, Zebra, Kareler Aklar, Beyler, Söyleriz, Sevgilerde

Radyo Oyunları: Yıldızlara Bakmak, Gece Aşevi, Üç Turunçlar, Pencere

Araştırma: Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü

MELİH CEVDET ANDAY (1915 - 2002)

İstanbul'da doğdu.

Garip şiirinin öncülerindedir. Fıkra, makale, deneme, gezi yazısı, roman, tiyatro türlerinde de başarılı ürünler vermiştir. İlk şiirlerindeki duygusallık daha sonra yerini akla bırakmıştır. Toplumcu gerçekçi şairlerimizdendir. Şiirlerinde ince yergi, esprili bir söylem ve coşku yan yanadır. 1960'lı yıllardan sonra yapıtlarında eski Yunan mitolojisi ve daha sonra Doğu kültürü öğeleri dikkat çeker. Melih Cevdet "ben" çevresinde dolaşarak insancıl olanı düşündürür. Eskiyle, tarihselliğini yitirmemiş olana

özgü öğelerle çağın insanına özgü öğelerin birlikteliği vardır şiirlerinde.

Yapıtları:

Şiir: Garip, Rahatı Kaçan Ağaç, Telgrafhane, Yan Yana, Kolları Bağlı Odysseus, Göçebe Denizin Üstünde, Teknenin Ölümü, Sözcükler, Ölümsüzük Ardında Gılgamış, Tanıdık Dünya, Güneşte, Yağmurun Altında, Yalan, Şinanay

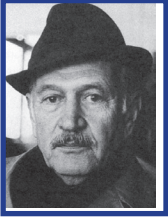
Roman: Aylaklar, Gizli Emir, İsa'nın Güncesi, Raziye, Yağmurlu Sokak

Oyun: İçerdekiler, Mikado'nun Çöpleri, Yarın Başka Koruda, Dikkat Köpek Var, Ölüler Konuşmak İster, Müfettişler, Ölümsüzler

Deneme: Doğu - Batı, Konuşarak, Yeni Tanrılar, Sosyalist Bir Dünya, Paris Yazıları

Gezi: Sovyet Rusya, Azerbaycan, Özbekistan, Bulgaristan, Macaristan.

OKTAY RİFAT HOROZCU (1914 - 1988)

İstanbul'da doğdu.

Oktay Rifat, şiirimizin **en değişken ve sürekli yenileşme çabası içinde olan şairlerindendir.** Garip'le başladığı şiir serüvenini daha sonraları İkinci Yeni'ye yaklaşılarak sürdürmüştür. Şiirlerinde şaşırtıcı buluşlar, ince yergi, toplumsal sorunlar, kentli insanın durumları, geleneksel öğeler dikkat çeker. 1960'a doğru sözcüklerin yarattığı görüntülerin, imgenin, soyutun ağır bastığı şiirler yazar. Oktay Rifat şiirin yanı sıra tiyatro ile de ilgilenmiş, şiir üzerine kuramsal yazılar ve roman da yazmıştır.

Yapıtları:

Şiir: Garip, Yaşayıp Ölmek, Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler, Güzelleme, Aşağı Yukarı, Karga ile Tilki, Perçemli Sokak, Aşık Merdiveni, İkilik, Elleri Var Özgürlüğün, Şiirler, Çobanlı Şiirler, Bir Cigara İçimi, Elifli, Denize Doğru Konuşmak, Dilsiz ve Çıplak, Koca Bir Yaz

Roman: Bir Kadının Penceresinden, Danaburnu, Bay Lear

Oyun: Birtakım İnsanlar, Yağmur Sıkıntısı, Kadınlar Arasında ya da Fettah Paşalar, Atlarla Filler ya da Dirlik Düzenlik, Çil Horoz

Örnek

1930'la 1945 arasında öz şiir hareketini sürdüren şairler arasında _ _ _ _ sayabiliriz.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

(2011 - LYS)

- A) Necip Fazıl Kısakürek'i
- B) Oktay Rifat Horozcu'yu
- C) Ahmet Muhip Dıranas'ı
- D) Cahit Sıtkı Tarancı'yı
- E) Ahmet Hamdi Tanpınar'ı

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Etkinlik 23

Garip şiiriyle ilgili olarak aşağıdakilerden doğru ve yanlış olanları belirleyiniz.

1. Garip hareketini 1941 yılında bir araya gelen üç sanatçının çıkardığı kitapla ortaya çıkmıştır.
2. Şiirin resim, müzik gibi öteki sanat türleriyle ilişkisine karşı çıkmıştır.
3. Biçimden çok anlama, duygudan çok düşünceye önem vermiştir.
4. Garip hareketi birçok ülke ve insanı barındıran İstanbul'a seslenmiştir.
5. Sözcüklerin imgesel ve çağrışımsal anlamlarından yararlanmışlardır.
6. Şiirin politik, ileti vermesinden uzak durmuşlar.
7. Sürralizm ve dadanizm akımlarından etkilenmişler.
8. Her düzeydeki insandan çok, eğitilmiş insana seslenmişler.

GARİP DIŞINDA YENİLİĞİ SÜRDÜREN ŞİİR

Bu gruptaki şairler, tek tek ele alındığında, kendilerine özgü bir söyleyişe ulaştıkları, herhangi bir topluluğun ya da akımın içinde olmadıkları görülür. Bunların ortak özellikleri serbest şiir anlayışında olmalarıdır. Şiirleri ile Türk şiirine çok seslilik kazandırmışlardır.

Genellikle Garip etkisinin egemen olduğu yıllarda şiirler yazmış olmalarına karşın Garip'in şiiri basitleştirdiği görüşündedirler. Ancak kullandıkları **dil ve anlatım özellikleri çoğunlukla Garip'in dil ve anlatım özelliklerini andırır.** Şiir dilleri oldukça yalındır ve şiirde anlam ön plandadır.

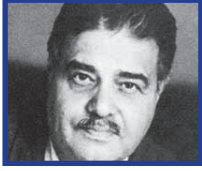
Bilinçaltı metafizik düşünceler, memleket sevgisi, mitoloji, aşk, sevgi, ölüm, sosyal çalkantılar, bireysel bunalmalar bu dönem şiirinin başlıca temalarıdır. Bu temaları lirik bir söyleyişle yansıtırlar.

Bu bölümdeki şairlerle ilgili göz önünde bulundurulması gereken en önemli özellik bu sanatçıların neredeyse tamamının **saf şiir** arayışını andıran şiirler yazmasıdır.

Bağımsız ama kesinlikle yenilikçi olan bu şairlerin en önemlileri şunlardır:

- * Asaf Halet Çelebi
- * Bedri Rahmi Eyüboğlu
- * Behçet Necatigil
- * Cahit Külebi
- * Ceyhun Atuf Kansu
- * Fazıl Hüsnü Dağlarca
- * Hilmi Yavuz
- * Metin Eloğlu
- * Necati Cumalı
- * Özdemir Asaf
- * Sabahattin Kudret Aksal

ASAF HALET ÇELEBİ (1907 - 1958)

İstanbul'da doğdu.

İlk şiirlerini 1937'de **Ses** dergisinde yayımlamıştır. Bir **sezgi şairidir ve divan edebiyatı ile Fars edebiyatına da oldukça egemendir**. İlk yıllarda divan tarzında gazel ve rubailer yazan sanatçı, 1937'den sonra Batı tarzında serbest şiirler yazmaya başlamıştır. Şiirlerinde Doğu-Batı kültürünü birleştirmiş; Hint ve Fars uygarlığından mitolojisinden ve tasavvufтан yararlanmıştır.

Duygularındaki derinlik ile şiirler yazan sanatçı şiire varmak için ön sezilerden uzak olunması gerektiğini savunur.

Sanatçının şiirleri soyuta kaçan, bilinçaltının izlerini taşıyan ürünler olarak tanımlanabilir.

Mistik bir şair olan sanatçının zengin bir göndermeler dünyası vardır bunda Mevlevî kültürünün etkili olduğu düşünülmür.

Ölüm, sonsuzluk, yokluk, madde-ruh ilişkisi şiirinin başlıca temalarını oluşturan sanatçı, şiirde **sese çok önem verir**.

Şiirleri Ahmet Haşim'in şiirlerini andıran sanatçıya göre şiir, "Kelimelerin bir araya gelmesinden hasıl olan büyük bir kelimedenden başka bir şey değildir."

Yapıtları:

Şiir: He, Lamelif, Om Mani Padme Hum (İnsanın gerçek özüne selam)

Antoloji ve İnceleme:

Mevlana, Molla Cami, Ömer Hayyam, Konuşulan Fransızca

BEDRİ RAHİMİ EYÜBOĞLU (1911 - 1975)

İstanbul'da doğdu.

Ressam kimliğiyle de tanınan Bedri Rahmi yerel yaşama ilişkin gözlemlerini; yazma, kilim gibi yerel kültürel değerlerdeki malzemeyle buluşturarak tablolarına yansıttı. Tablolar ve gravürlerin yanı sıra büyük boyutlu duvar resimleri, mozaik, seramik panolar yaptı. **D Grubu'nu kurdu. Halk kaynağından beslenen sanat anlayışı şiirlerinin de temeli oldu. Şiirlerinde, masallardan, söylencelerden, türkülerden yararlanarak doğa tutkusunu, insan sevgisini, yaşama sevincini, toplumsal sorunları yansıttı.**

Yapıtları:

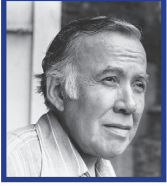
Şiir: Karadut, Dol Karabakır Dol, Yaşadım, Tuz, Yaradana Mektuplar

Gezi - Deneme: Canım Anadolu, Delifışek, Tezek

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

KARADUT

Karadutum, çatal karam çingenem
 Nar tanem, nur tanem, bir tanem
 Ağaç isem dalımsın salkım saçak
 Petek isem balımsın ağulüm
 Günahımsın, vebalımsın.
 Dili mercan, dizi mercan, dişi mercen
 Yoluna bir can koyduğum
 Gökte ararken yerde bulduğum
 Karadutum, çatal karam, çingenem
 Daha nem olacaktın bir tanem
 Gülen ayvam, ağlayan narımsın
 Kadınım, kırsığım, karımsın.

BEHÇET NECATİGİL (1916 - 1979)

İstanbul'da doğdu. “Gece ve Yas” adlı ilk şiiri lise yıllarında Varlık dergisinde yayımlandı. Ardından Türk Dili, Yeni Dergi, Yeni Edebiyat, Cumhuriyet gibi dergi ve gazetelerde çıkan şiirleriyle tanındı. Radyo oyunları yazdı, edebiyat tarihiyle ilgili çalışmalar yaptı. İlk şiir kitapları “Kapalı Çarşı” ve “Çevre”nin ardından yayımlanan “Evler”de **divan ve halk şiirlerini sıcak bir lirizmle bir araya getirdiği şiirleri yer alır**. Bundan sonraki kitaplarında uzun dizelerle yeni bir biçem arayışına yöneldi. “Yaz Dönemeci” kitabında günlük dilden ustaca yararlandığı görüldü. Sonraki şiirlerinde iç dünyasından yansımalar, anımsamalar ve tedirginliklerle lirizmin özgün örneklerini verdi. Son şiirlerinde geleneksel Türk şiirinin söyleyiş yöntemlerini denedi.

Yapıtları:

Şiir: Kapalı Çarşı, Çevre, Evler, Eski Toprak, Arada, Dar Çağ, Yaz Dönemi, Divançe, İki Başına Yürümek, En/Cam, Zebra, Kareler Aklar, Beyler, Söyleriz, Sevgilerde

Radyo Oyunları: Yıldızlara Bakmak, Gece Aşevi, Üç Turunçlar, Pencere

Araştırma: Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü

SEVGİLERDE

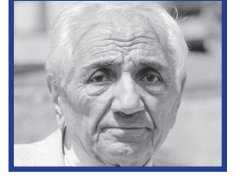
Sevgileri yarınlara bıraktınız
 Çekingen, tutuk, saygılı.
 Bütün yakınlarınız
 Sizi yanlış tanıdı.
 Bitmeyen işler yüzünden
 (Siz böyle olsun istemezsiniz)
 Bir bakış bile yeterken anlatmaya her şeyi
 Kalbinizde kaldı.
 Siz geniş zamanlar umuyordunuz
 Çirkindi dar vakitlerde bir sevgiyi söylemek.
 Yılların telaşlarla bu kadar çabuk
 Gececeği aklımıza gelmezdi

Gizli bahçenizde
 Açan çiçekler vardı,
 Gecelerde ve yalnız.

CAHİT KÜLEBİ (1917 - 1997)

Tokat Zile'de doğdu. 1940 sonrasındaki şiirimizin yenileşmesi hareketinde kendine özgü bir yeri vardır; rahat anlatımı, içtenlik ve duyarlılığıyla ilgi çeken titiz bir şiir işçisidir. Kolay kavranan, geniş topluluklarca sevilen bir tarz geliştirmiştir. **Çocukluğunun, ilk gençliğinin geçtiği yörelerden izlenimler yansıtarak insan, yurt ve doğa sevgisini dile getirmiş, halkın yaşam güçlüklerine tanıklık etmiş; halk şiirinden, türkülerden de yararlanarak çağdaş bir şiir oluşmuştur.**

Yapıtları:

Şiir: Adamın Biri, Rüzgâr, Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda, Yeşeren Otlar, Yangın, Süt, Türk Mavisi, Sıkıntı ve Umut, Şiirler

Anı: İçi Sevda Dolu Yolculuk

SİVAS YOLLARINDA

Sivas yollarında geceleri
Katar katar kağnılar gider
Tekerleri meşeden.
Ağız dil vermeyen köylüler

Odun mu tuz mu hasta mı götürürler?
Ağır ağır kağnılar gider
Sivas yollarında geceleri.

Ne yıldızlar kaynaşır gökyüzünde,
Ne sevdıyla dolar taşar gönüller,
Bir rüzgâr eser ki bıçak gibi
El ayak şişer.
Sivas yollarında geceleri
Ağır ağır kağnılar gider.

Kamyonlar gelir geçer, kamyonlar gider
Toz duman içinde,
Şavkı vurur yollara,
Arabalar dağılır şoförler söver,
Sivas yollarında geceleri
Katar katar kağnılar gider.

Cahit Külebi

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Etkinlik 24

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden doğru ve yanlışları belirleyiniz.

1. Şiirde Anadolu insanının belirli bir dönemdeki zor yaşamı dile getirilmiştir.
2. Konuşma dili ve halk söyleyişleri şiirin diline sindirilmiştir.
3. Mecazlı ve sanatlı söyleyişten yararlanılmıştır.
4. Düzenli bir uyak düzeni yoktur.
5. Ahenk, ses benzerlikleri ve yinelenen dizelerle sağlanmıştır.
6. Anadolu yollarında her gün karşılaşılan yaşam, rahat bir anlatımla dile getirilmiştir.
7. Resim ve müzik öğelerinden yararlanılmıştır.
8. Aydınların Anadolu'ya ilişkin yanılıcı romantik bakışı yerilmektedir.

CEYHUN ATUF KANSU (1919 - 1978)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni (1944) bitirdi, çocuk hastalıkları uzmanı olduktan sonra Ankara'da Turhal Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü ile Etimesgut Şeker Fabrikası kuruluşlarında doktorluk etti.

Önceleri halk şiiri geleneklerine bağlı şiirler yazdı (1938 – 1944), sonra Yeni Şiir'i benimseyerek 1940 kuşağının toplumcu şairlerine katıldı, bu toprağın dertlerini, acılarını, sevinç ve mutluluk özlemlerini dile getirdi. Belli başlı hemen bütün düşünce ve sanat dergilerinde şiir, makale, deneme ve hikâyelerine rastlanmaktadır.

Şiir kitapları: Bir Çocuk Bahçesinde, Bağbozumu Sofrası, Çocuklar Gemisi, Yanık Hava, Haziran Defteri, Yurdumdan, Bağımsızlık Gülü, Sakarya Meydan Savaşı, Buğday, Kadın, Gül ve Gökyüzü

Makale ve denemeleri: Devrimcinin Takvimi, Ya Bağımsızlık Ya Ölüm, Köy Öğretmenine Mektuplar (Türk Dil Kurumu 1965 Deneme Ödülü'nü kazandı), Atatürkçü Olmak (denemeler), Atatürk ve Kurtuluş Savaşı (radyo konuşmaları), Balım Kız Dalım Oğul (yurt yazıları), Halk Önderi Atatürk, Cumhuriyet Ağacı
Tahir ile Zühre halk hikâyesini de Sevgi Elma'sı adıyla yeniden yazan Kansu, Sakarya Meydan Savaşı kitabıyla Behçet Kemal Çağlar Ödülü'nü kazandı.

Örnek

Cumhuriyetin ilanından 1940'lara kadar şiirimizin dört yöneliminden biri olan Beş Hececiler, halk şiirinin dış yapısını, özellikle ölçü ve uyak düzenini benimsediler. Böylelikle halk şiirinin dünyasına ulaşabileceklerini sandılar. Dil açısından arı, açık bir söyleyişe yöneldiler. Ürettikleri şiirler ise kalıplaşmış bir yapı içinde kaldı.

Aşağıdakilerden hangisi bu anlayışa bağlı kalarak şiir yazarlardan biri değildir?

(2006 - ÖSS)

- A) Faruk Nazif Çamlıbel
- B) Orhan Seyfi Orhon
- C) Ceyhun Atuf Kansu
- D) Enis Behiç Koryürek
- E) Yusuf Ziya Ortaç

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA (26 Ağustos 1914 -15 Ekim 2008)

İstanbul'da doğdu. İlk şiirlerinde **mistik – ruhçu** anlayışın izleri görülmekle birlikte daha sonra yazdığı şiirlerle şiirini sürekli geliştiren bir çizgi yakalamıştır.

Kendi şiir çizgisine yönelişi **“Çocuk ve Allah”, “Daha”** kitaplarıyla başlar. Şiiri **“sezgi”** ve **“us”** olmak üzere iki başlıkla incelenebilir. Sezgi dönemi yapıtları **“Havaya Çizilen Dünya”** (1934), **“Çocuk ve Allah”** ile **“Daha”**yı izleyen **“Çakırın Destanı”** (1945), **“Taş Devri”** (1945) kitaplarını kapsar. **“Asû”** ile başlayan ikinci dönem günümüze kadarki şiirlerinde etkin olan **“usçu”** dönemdir.

Sezgi döneminde kendine has bir şiir dili ve biçemi yaratmaya çalıştı. **“Us” dönemi ise güçlü bir Türkçe tutkusıyla dikkat çeker.** Dağlarca bu dönemde dilin arılaştırılması çabalarına katıldı, evrensel temalara ağırlık vermeye başladı. **1970 sonrasında yoğunlukla çocuk şiirleri yazdı.** Hem Türkiye’de hem uluslararası düzeyde birçok ödül kazandı, bir çok ülkede şiirleri okundu. Kitapları birçok dile çevrildi.

Toplumculuğunun temelinde **insana ve insan yaşamına saygı** yatan Dağlarca, bu nedenle **hiçbir edebi akım ve kişiden etkilenmeden kendi kozasını örer.** Çok yazar ve üreten bir şair kimliğiyle, bağımsız kalarak hiçbir şiirden etkilenmemiş, hiçbir akımın etkisinde kalmayarak şiirlerini yazmıştır. Onun sanat anlayışını şu cümlesi özetler: **“Sanat eseri, hem bir saat gibi içinde bulunduğumuz zamanı, hem de bir pusula gibi gidilmesi gereken yönü işaret etmelidir.”**

Yapıtları:

Şiir: Çocuk ve Allah, Havaya Çizilen Dünya, Çakırın Destanı, Taş Devri, Üç Şehitler Destanı, Toprak Ana, Aç Yazı, İstiklal Savaşı-Samsun'dan Ankara'ya, İstiklal Savaşı-İnönüler, Sivaslı Karınca, İstanbul-Fetih Destanı, Anıtkabir, Batı Acısı, Hoo'lar, Özgürlük Alanı, Türk Olmak, Yedi Memetler, Çanakkale Destanı, Dışarıdan Güzel, Kazmalama, Yeryağ, Vietnam Savaşımız, (İngilizcesiyle) Kubilay Destanı, Haydi, 19 Mayıs Destanı, Vietnam Körü (destanoyun), Hiroşima (Fransızca, İngilizce çevirileriyle), Malazgirt Ulaması, Kınalı Kuzu Ağıdı, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Horoz, Çukurova Koçaklaması, Nötron Bombası, Yunus Emre'de Olmak, İlk Yapıtla 50 Yıl Sonrakiler, Uzaklarda Giyinmek, Dildeki Bilgisayar, Cezayir Türküsü (Fransızca, İngilizce ve Arapça çevirileriyle birlikte)

CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATI

Örnek

Şiire heceyle başlayan, serbest ölçüyle hemen her konuda çok ürün veren, usta bir ozandır. İlk kitabından bu yana sürekli kendini aşmaya çalışmıştır. Bireyselden toplumsala, ulusaldan evrensele uzanan bir çizgide, özü ve söyleyiş sağlamlığıyla kolay öykünülemez, özgün bir şiir gerçekleştirmiştir. "Türkçem benim ses bayrağım." diyen ozan, kendine özgü bir dil yapısı, bir biçim yaratmıştır. Kurtuluş Savaşı'mızla ilgili şiirlerini bir kitapta toplamıştır. Yapıtlarından biri de "Çocuk ve Allah'tır.

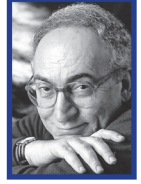
Bu parçada sözü edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

(1998 - ÖYS)

- A) Mehmet Emin Yurdakul
- B) Ahmet Muhip Dıranas
- C) Fazıl Hüsnü Dağlarca
- D) Ziya Osman Saba
- E) Cahit Sıtkı Tarancı

HİLMİ YAVUZ (1936 - . . .)

İstanbul'da doğdu. İlk şiirlerini Behçet Necatigil yönetiminde çıkan "Dönüm" dergisinde yayımladı. Gazete ve dergilerde "Ali Hikmet" imzasıyla inceleme, eleştiri ve denemeler yazdı. İlk şiir kitabı "Bakış Kuşu"yla divan ve halk şairlerinden Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Asaf Halet Çelebi ve Behçet Necatigil'e uzanan bir gelenekten beslendiğini ortaya koydu. Şiirin bir "söz" olduğu konusunda İkinci Yeni'ye yaklaşmakla birlikte, İkinci Yeni'nin şiir anlayışını benimsemedi. İlk kitaplarıyla birlikte dönemin usta şairlerinin beğenisini kazandı. **Bakış Kuşu'ndaki şiirleri "gerçek şiir" olarak niteleyen Cahit Külebi, Hilmi Yavuz'un "şiir denilen gizli varlığı bulan, biçimle içeriğin kutsal birleşmesini gerçekleştiren büyük bir şair" olduğunu vurguladı.**

Modern şiiri, kültürümüzü ve tarihimizin kaynaklarını çok iyi bilen şair, şiirlerinde **eski şiire, mitlere, tasavvufa sık sık göndermeler yaparak kendine özgü bir sözcük dağarcığı geliştirdi. "İrfan Külyutmaz" adıyla mizah yazıları yazdı.**

Hilmi Yavuz, şairliğinin yanı sıra felsefe ve kültür alanlarında yazdığı kitapları ve "anlatı"larıyla da dikkat çekti. Füsun Akatlı'nın deyişiyle **"felsefeyi kuşatıcı bir üst sorunsal olarak" gördü. İnceleme, çözümlene ve değerlendirmeler yaptığı felsefe yazılarında Doğu - Batı çatışmasının üzerinde durdu.** Kültür, dil ve edebiyat alanlarındaki birikimlerini, düşüncelerini kimi zaman bir araştırmacı ya da felsefeci, kimi zamansa bir denemeci üslubuyla, makale, inceleme ve notlarla okura ilettiler.

Yapıtları:

Şiir: Bakış Kuşu, Bedreddin Üzerine Şiirler, Doğu Şiirleri, Yaz Şiirleri, Gizemli Şiirler, Zaman Şiirleri, Söylen Şiirleri, Ayna Şiirleri, Hüzün ki En Çok Yakışandır Bize, Gülün Ustası Yoktur, Erguvan Şiirler, Çöl Şiirleri, Akşam Şiirleri, Büyü'sün Yaz, Küller ve Zaman

Deneme-inceleme: Roman Kavramı ve Türk Romanı, Kültür Üzerine, Yazın Üzerine, Denemeler Karşı Denemeler, İstanbul Yazıları, Okuma Notları, Budalalığın Keşfi, Kara Güneş, Gözün Gücü, Yüzler ve İzler

Anı - günce: Geçmiş Yaz Defterleri, Ceviz Sandığındaki Anılar, Bulanık Defterler